

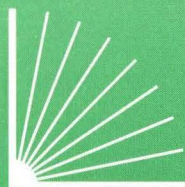
Rapport 8/94

Statsbudsjettet 1995

En oversikt over bevilgningsforslag, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning

1969 – 1994

Utredningsinstituttet

FOR FORSKNING OG HØYERE UTDANNING

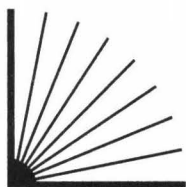
Rapport 8/94

Statsbudsjettet 1995

En oversikt over bevilgningsforslag, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høgschooler, forskningsråd og institusjoner med forskning

1969 – 1994

Utredningsinstituttet

FOR FORSKNING OG HØYERE UTDANNING

ISBN 82-7218-319-6
ISSN 0804-6395

GCS AS Oslo

Forord

I denne rapporten gir vi en oversikt over forslaget til statsbudsjett for 1995 med hensyn til bevilgninger, nye stillinger, studieplasser og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, Forskningsrådet og institusjoner med forskning. Analysen er foretatt med utgangspunkt i St. prp. nr. 1 (1994-95).

Rapporten er utarbeidet av Ole Wiig, Rolf Edvardsen, Terje Bruen Olsen, Jan Rune Holmevik, Inger Hagen, Ole-Jacob Skodvin, Håkon Bach, Bo Sarpebakken og Kirsten Wille Maus som også har stått for veiledning og koordinering av oppgavene. Hans Skoie har bidratt med nyttige kommentarer.

Oslo, 24. oktober 1994

Johan-Kristian Tønder

Kirsten Wille Maus

Innhold

1	HOVEDPUNKTER	7
2	DET TOTALE BUDSJETT FOR 1995	11
2.1	Regjeringens hovedprioriteringer	11
2.2	Hovedtall i budsjettet	12
2.3	FoU-bevilgningene	15
3	KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGS- DEPARTEMENTET	24
3.1	Totale bevilgningsforslag til universiteter, høyskoler og forskning	24
3.2	KUFs premisser for budsjettforslaget	25
3.3	Universitetssektoren (A.1)	33
3.4	Høgskolesektoren (A.2)	37
3.5	Bevilgninger til programkategorien "Forskning" på KUFs budsjett	39
4	NORGES FORSKNINGSRÅD	42
4.1	Generelt	42
4.2	Departementenes tilskudd til Norges forskningsråd	45
4.3	Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	49
4.4	Nærings- og energidepartementet	52
4.5	Fiskeridepartementet	56
4.6	Landbruksdepartementet	58
4.7	Miljøverndepartementet	59
5	ENKELTE ANDRE DEPARTEMENTER	61
5.1	Nærings- og energidepartementet	61
5.2	Fiskeridepartementet	66
5.3	Landbruksdepartementet	68
5.4	Miljøverndepartementet	72

1 Hovedpunkter

Totale bevilgninger til FoU

Bevilgningene til FoU i Gul bok er anslått til vel 8,7 mrd.kr. i budsjettet for 1995. Bevilgningene inkluderer bl.a. en sterk økning i de statlige institusjonenes oppdragsposter og FoU-utgifter under Televerket som blir omdannet til statsaksjeselskap fra 01.11.94. Korrigert for dette viser Utredningsinstituttets beregninger en nominell vekst på 1,7 prosent. Med en prisstigning på 1,5 prosent (Nasjonalbudsjettet s.12) gir dette en realvekst på 0,2 prosent. Tar man hensyn til endrede tilsagnsfullmakter til Norges forskningsråd blir det en realnedgang på rundt 0,5 prosent i de totale bevilgninger til FoU over statsbudsjettet fra 1994 til 1995.

Internasjonalt forskningssamarbeid

Regjeringen har prioritert utvidet forskningssamarbeid med EU. Til dette er det foreslått bevilget 250 mill.kr. i 1995 - en økning på 60 mill. kr. i forhold til vedtatt budsjett for 1994. Hoveddelen av bevilgningen går over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, men omfatter flere departementers faglige ansvar. Det blir foreslått at Norge slutter seg til EUs fjerde ramme-program. Forøvrig er det et mål å legge til rette for en større grad av internasjonalt samarbeid innen høyere utdanning og forskning.

Norges forskningsråd

Forslagene til generelle bevilgninger, program- og prosjektbevilgninger til Norges forskningsråd summerer seg opp til nærmere 2,3 mrd.kr. i 1995. Korrigert for bevilgningene til Institutt for energiteknikk som i 1995 er overført til Forskningsrådet, blir de generelle bevilgningene til Forskningsrådet 2,0 mrd.kr. Dette gir en nominell økning på 8,9 prosent. Tar vi imidlertid hensyn til økte tilsagnsfullmakter i 1994 sammen med en reduksjon i 1995, får Forskningsrådet en nominell *nedgang* på 3,2 prosent.

En stor del av bevilgningen til Forskningsrådet er fortsatt øremerket spesielle formål. Ifølge Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet skal støtten til grunnforskning over dette departementets budsjett fortsatt utgjøre hoveddelen av bevilgningene til forskningsformål. Nytt av året er at støtten til forskerinitierte prosjekter innen grunnforskning bør øke mest. Slike prosjekter kan komme fra alle disipliner.

Bevilgninger til universitets- og høgskolesektoren

Samlet får universiteter og høgskoler en nominell vekst på 1,1 prosent i forhold til 1994. Det blir en nominell nedgang for universitetssektoren på 2,3 prosent, mens høgskolesektoren får en nominell økning på 5,9 prosent. Holdes oppdrags- og byggepostene utenfor blir den nominelle økningen henholdsvis 6,0 og 5,4 prosent.

I universitetssektoren vil flere bygg bli ferdigstilt i 1994. Dette medfører at bevilgningene går ned med nærmere 500 mill. kr. fra 1994. I høgskolesektoren foreslås en rekke nye bygg, men i motsetning til universitetssektoren inngår leieutgifter i institusjonskapitlene da byggene i denne sektoren fra og med 1994 er overført til Statsbygg. Utstyrsbevilgningene går kraftig ned i begge sektorer. Budsjettet innebærer en bevilgning på 50 mill. kr. til Stiftelsen Universitetsstudier på Svalbard som skal være i drift fra og med 1995. Bevilgningene er fordelt med 20 mill. kr. over Nærings- og energidepartementets budsjett (bygg) og 30 mill. kr. over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets (inventar, utstyr og drift). Forøvrig går tilskudd til private høgskoler ned med 9 prosent.

Nye stillinger i universitets- og høgskolesektoren

Som følge av veksten i studieplasser høsten 1994 foreslås stillingsrammene ved universitetene utvidet med 75 nye ordinære stillinger. I tillegg kommer NLH ÅS og NVH med 16 faste stillinger. Det legges fremdeles vekt på å rekruttere flere kvinner til faste vitenskapelige stillinger. Ved de statlige høgskoler (tidligere betegnet som regionale høgskoler) øker også stillingsrammen med 75. I tråd med oppjusteringen av oppdragsmidlene øker også antall oppdragshjemler.

Nye studieplasser

Det foreslås ikke bevilgninger til nye studieplasser over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett i 1995. De nye studieplassene som ble opprettet høsten 1994 vil derimot bli videreført i 1995. Over Landbruksdepartementets budsjett økes imidlertid antall plasser med nærmere 200. Universitetsstudiene på Svalbard vil gi rom for 100 studenter. Regjeringen legger opp til en samlet opptakskapasitet på 32 000 plasser i 1995 mot 36 000 i 1994.

Norgesnett

Ifølge Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet uttrykker Norgesnett "ambisjonene om å samle universitets- og høyskole-Norge til et rike". Ved siden av ny felles lov for høyere utdanning er "omorganiseringen av denne sektoren et hovedgrep i dette byggverket". Høgskolereformen innebærer at 98 regionale høyskoler er slått sammen til 26 statlige høyskoler fra 1. august 1994.

Etableringen av Norgesnett krever på den ene side tettere samarbeid mellom institusjonene og på den annen side en klarere arbeidsdeling. Hernesutvalget omtalte universitetene og de vitenskapelige høyskolene som grunnforskningsinstitusjoner. Disse skulle stå for hovedfags- og dr.grads-utdanningen. I tilfeller der de statlige høyskolene har spesielle faglige forutsetninger for det, vil også disse kunne gis anledning til å tilby hovedfagsutdanning. Rekrutteringsstipend som kan tildeles direkte fra departementet til disse institusjonene skal knyttes til de organiserte doktorgradsprogrammene ved universitetene/vitenskapelige høyskoler.

Instituttsektoren

For forskningsinstitutter som får sine grunnbevilgninger direkte fra departementene, er forslaget til bevilgninger utenom oppdragspostene for 1995 stort sett uendret i forhold til 1994. Dette innebærer en reell nedgang i slike midler for de fleste institusjoner i denne sektoren.

Regjeringen tar sikte på å iverksette nye retningslinjer for finansieringen av sektoren med virkning fra 1996.

Med virkning fra 1995 fristilles Forvarets forskningsinstitutt og organiseres som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter, med egne vedtekter og eget styre.

Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning ble etablert 1.09.94 gjennom en organisatorisk sammenslåing av Norsk institutt for naturforskning og forskningsvirksomhet innen kulturminnevernet som er skilt ut fra Riksantikvaren.

For de sosialpolitiske og utenrikspolitiske instituttene foreligger det utredninger om mulige omorganiseringer. På basis av Forskningsrådets anbefalinger og uttalelser fra aktuelle departementer, vil Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i samråd med andre departementer fremme forslag overfor Stortinget om bedre integrering.

Kvalitet, relevans og effektivitet, mål og resultatstyring

Det er et mål å heve kvaliteten i høyere utdanning og forskning og få til en bedre utnytting av ressursene. Det er også et mål å redusere den faktiske studietiden, slik at den nærmer seg normert tid. Å få opp gjennomstrømningen og få ned fullføringstiden til forskerrekruertene er en annen ønsket form for effektivisering. Det vil også bli lagt vekt på en effektiv kunnskapsformidling. Ifølge Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet er det et ansvar for institusjonenes ledelse å sikre omfang og kvalitet i utdannings-tilbudene uten at dette går utover den ansattes forskningsinnsats.

Nærings- og energidepartementet ser det som viktig at FoU-innsatsen settes i system gjennom mål og resultatstyring og vil legge større vekt på evaluering og måling av resultater av den offentlige innsatsen.

Regjeringen ønsker å fremme en mer helhetlig instituttpolitikk for å fremme kvalitet, relevans og effektivitet. Forskningsrådet er pålagt å foreta jevnlig evalueringer av programmer, prosjekter og forskningsmiljøer.

Forsknings- og utviklingskontrakter i næringslivet

I Trontalen heter det at Regjeringen gjennom næringsrettet forskning og utvikling vil bidra til nyskaping og omstilling i næringslivet. Ordningen med industrielle forsknings- og utviklingskontrakter ble startet i 1994. Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) som forvalter ordningen på vegne av Nærings- og energidepartementet, har etablert et samarbeid med Forskningsrådet. Dette samarbeidet vil bli utviklet videre i 1995. Bevilgningen for 1995 er imidlertid foreslått redusert. Også bevilgningen til offentlige forsknings- og utviklingskontrakter som administreres av SND er foreslått redusert. Tilsammen er bevilgningene redusert med 22 prosent fra 165 mill. kr. i 1994 til 128 mill. kr. i 1995.

2 Det totale budsjett for 1995

2.1 Regjeringens hovedprioriteringer

Det overordnede målet for Regjeringens budsjettforslag for 1995 er "... et tryggere og mer rettferdig samfunn med arbeid for alle og økt livskvalitet for det enkelte menneske." (Gul bok 1995 s.5*). Grunnlaget for en slik utvikling ligger i en ansvarlig økonomisk politikk:

"En sterk og stabil nasjonaløkonomi er en forutsetning for sysselsetting og velferd. Det er i første rekke utviklingen i vår egen verdiskaping samt vår evne og vilje til å føre en målrettet og ansvarlig økonomisk politikk som kan sikre den politiske handlefriheten til å møte de utfordringene vi står overfor." (Gul bok 1995, s.5*).

Regjeringen ser arbeid til alle og trygging av velferdsstaten som den viktigste oppgaven i årene framover, basert på økt verdiskaping i økonomien.

"Samtidig må produksjon og forbruk skje i pakt med de grenser naturen setter, og forvaltningen av ressursene må være forsvarlig i et langsiktig perspektiv. Regjeringen vil også føre videre den politikken som er trukket opp i "Solidaritetsalternativet" i Langtidsprogrammet 1994-97 uavhengig av hvilken tilknytning Norge får til EU." (Gul bok 1995, s.5*).

En grunnleggende forutsetning for årets statsbudsjett som fjorårets er "at den underliggende realveksten i statsbudsjettets utgifter i gjennomsnitt for perioden 1994-97 skal være lavere enn veksten i bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Norge." (Gul bok 1995, s.5*/6*). Dette innebærer at det i budsjettet for 1995 er innbakt en innstramning på etterspørselen fra finanspolitikken på om lag 3/4 prosent, mens den tilsvarende effekten i vedtatt budsjett for 1994 var på rundt én prosent. Dette gjøres av hensyn til rentenivået og statens langsiktige finansielle situasjon (Gul bok 1995, s.6*).

Statsbudsjettet for 1995 innebærer reell nullvekst på budsjettets utgifts-side. Regjeringens prioriteringer skjer derfor "innenfor et reelt uendret utgiftsnivå", men det er "likevel blitt rom for en del større satsinger på sentrale områder." (Gul bok 1995, s.13*).

Blant de prioriterte områdene nevnes spesielt tilskudd til sykehussektoren og poliklinisk virksomhet, men også psykiatri, ansvarsreformen for psykisk utviklingshemmede, omsorgstjenester for eldre, omsorgsboliger, barnehageplasser og skolefritidsplasser. Videre foreslås et program for bedring av vannkvaliteten og tiltak overfor næringsmiddelindustrien.

De nevnte satsingene skal iflg. Gul bok 1995 (s.13*) bl.a. finansieres ved at man

- legger stramme rammer for lønns- og driftsutgiftene
- reduserer og effektiviserer overføringsordningene.

Regjeringen vil i denne forbindelse bl.a. følge opp anbefalinger fra Sysselsettingsutvalget og Overføringsutvalget. Det foreslås reduksjoner i og omlegginger av bl.a. barnetrygden, refusjonssystemer for legehjelp, laboratorier og røntgeninstitutter, tilskudd til energiøkonomisering og tilskudd til private skoler og høyskoler.

Direkte budsjettvirkninger som følger av utfallet av folkeavstemningen om norsk EU-medlemskap, er ikke innarbeidet i budsjettforslaget.

Innenfor *forskningsområdet* framheves særlig Norges deltakelse i EUs fjerde rammeprogram for forskning. Også bevilgninger til Norges forskningsråd trekkes fram som et prioritert område. Nye retningslinjer for statlig finansiering av forskningsinstitutter planlegges iverksatt i forbindelse med statsbudsjettet for 1996. Utover dette er omprioritering og effektivisering oppskriften også innen forskningssektoren, foruten at næringslivets forskningsinnsats ønskes økt i forhold til i dag.

Innenfor *høyere utdanning* prioriteres flere studieplasser og nye byggeprosjekter. Samtidig foreslås innsparinger i tilskuddene til private høyskoler.

2.2 Hovedtall i budsjettet

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 1995 har en samlet utgiftsramme på 419 milliarder kroner, medregnet folketrygden og overføringene til Statens petroleumsfond. Sammenlignet med vedtatt budsjett (SIII) for 1994 representerer dette en *nominell nedgang* på 2,4 prosent. Holdes folketrygden og petroleumsfondet utenom beregningen blir nedgangen 6,9 prosent.

"Nedgangen i totalutgiftene skyldes bl.a. særlig at utgiftene til låne-transaksjoner går ned med 6,8 mrd. kroner. Av dette utgjør reduserte utlån til statsbankene vel 4 mrd. kroner.

Utgiftene utenom lånetransaksjoner går ned med 3 477 mill. kroner som utgjør 0,9 pst. i forhold til det vedtatte budsjett" (Gul bok 1995, s.22*).

Holdes både lånetransaksjoner, folketrygden og petroleumsfondet utenom blir nedgangen 4,8 prosent.

"Realveksten i statsbudsjettets utgifter fra 1994 til 1995 anslås til om lag null når det korrigeres for enkelte konjunkturbestemte og regnskapsmessige forhold. Dette er klart lavere enn veksten i brutto-nasjonalproduktet (BNP) for Fastlands-Norge, som anslås til 2 1/2 pst." (Gul bok 1995, s.6*).

Underskuddet i årets forslag til statsbudsjett er betydelig redusert i forhold til vedtatt budsjett for 1994, men er fortsatt relativt stort. Før lånetransaksjoner og eksklusive petroleumsvirksomhet og oljeskatter er budsjettunderskuddet 52,6 mrd. kroner, mot 70,4 mrd. kroner i 1994. Også denne gang reduseres imidlertid underskuddet med midler som i utgangspunktet er foreslått overført til Statens petroleumsfond. Etter dette viser budsjettet et underskudd på 17,4 mrd. kroner, som nominelt er mer enn en halvering i forhold til 1994, da underskuddet var 42,6 mrd. kroner (Gul bok 1995, tabell 1.1, s.9*).

I *tabell 2.1* er budsjettets utgiftsside klassifisert etter programområde. Programområde 07 Kirke-, utdannings- og forskningsformål øker med 0,4 prosent. En forklaring på den relativt lave veksten er ferdigstillelse av enkelte bygg. Dette gjelder bl.a. programkategori 7.60 Høgre utdanning, som vokser med 1,1 prosent. En annen forklaring er at de statlige tilskuddene til grunnskole og videregående skole overføres til Kommunal- og arbeidsdepartementets budsjett for å samordnes med øvrige statlige rammetilskudd til lokalforvaltningen. Programkategori 7.70 Forskning vokser med 18,1 prosent, noe som i hovedsak henger sammen med merutgifter i forbindelse med internasjonalt forskningssamarbeid og økte kontantbevilgninger til Norges forskningsråd. Til gjengjeld er det imidlertid foretatt reduksjoner i tilsagnsfullmakter til forskningsrådet i forhold til fjorårets budsjett. Virkningene av disse endringene er nærmere behandlet i tabell 3.8 og i kapittel 4 i denne rapporten.

Tabell 2.1 Totalbevilgninger over statsbudsjettet medregnet folketrygden etter programområder. 1994 og 1995.

Programområde	Totalbevilgning		
	S III ¹	Forslag	Endring ²
	1994 Mill. kr	1995 Mill. kr	1994-1995 Prosent
00 Konstitusjonelle institusjoner	724	773	6,8
01 Fellesadministrasjon	8 610	9 480	10,1
02 Utenriksadm., handel og skipsfart	2 778	2 662	-4,2
03 Utviklingshjelp	7 994	7 974	-0,3
04 Militært forsvar	22 953	23 570	2,7
05 Sivilt beredskap	330	325	-1,5
06 Rettsvesen, politi og kriminalomsorg	7 439	7 612	2,3
07 Kirke-, utdannings- og forskningsformål	23 367	23 469	0,4
08 Kulturformål	3 362	2 746	-18,3
09 Sosiale formål	4 651	5 117	10,0
10 Helsevern	7 655	8 477	10,7
11 Familie- og forbrukerpolitikk	15 717	15 905	1,2
12 Miljøvern og regional planlegging	2 501	2 533	1,3
13 Innvandring, arb.miljø og distr.utbygging	38 708	37 980	-1,9
14 Boligformål og bygningssaker	5 329	4 074	-23,6
15 Landbruk	15 405	14 659	-4,8
16 Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning	1 718	1 575	-8,3
17 Nærings- og energiformål	5 287	4 711	-10,9
18 Statens forretningsmess. petroleumsvirks.	19 140	11 135	-41,8
19 Arbeidsmarked	4 643	4 827	4,0
21 Innenlands transport	19 403	18 850	-2,9
22 Post og telekommunikasjoner	6 465	545	-91,6
23 Finansadministrasjon	3 707	3 736	0,8
Øvrige områder utenom folketrygden ³	49 872	45 950	-7,9
Sum Statsbudsjettet	277 758	258 685	-6,9
Sum Folketrygden	123 682	125 078	1,1
Utgifter ekskl. Statens petroleumsfond	401 420	383 763	-4,4
Statens petroleumsfond	27 795	35 215	26,7
Totale utgifter	429 215	418 978	-2,4
Totale utgifter ekskl. lånetransaksjoner	405 055	401 578	-0,9

1 Vedtatt budsjett. Tilleggsbevilgninger og innstramningstiltak er ikke inkludert.

2 Noen av endringene skyldes særskilte forhold (se Gul bok 1995, s. 23*).

3 Omfatter renter og avdrag på statsgjeld, lån til statsbankene og ymse utgifter (programområdene 24-26).

Betegnelse på enkelte av programområdene kan være noe misvisende når FoU-innholdet skal vurderes. Vi vil i denne forbindelsen særlig gjøre oppmerksom på at Statens samlede utgifter til forskning og høyere utdanning er spredt på en rekke programområder. Programområde 07 Kirke-, utdannings- og forskningsformål dekker mer enn 40 prosent av de samlede statlige FoU-bevilgningene. Imidlertid er bare FoU-bevilgninger til utdanningsinstitusjoner under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) inkludert. Dette innebærer bl.a. at bevilgningene til Norges landbruks-høgskole og Norges veterinærhøgskole ikke inngår her, men under programområde 15 Landbruk. På samme måte er grunnfinansieringen til Norges forskningsråd spredt på flere programområder. Et annet programområde med betydelige FoU-bevilgninger er således programområde 17 Nærings- og energiformål.

2.3 FoU-bevilgningene

I tråd med praksis de senere årene gis forskning og utviklingsarbeid (FoU) også i 1995-budsjettet egen omtale i kapittel 4 i Gul bok (s.37*ff), som et av flere forslag. Kapitlet er riktig nok denne gang kalt "Nærmere omtale av enkelte forslag", mens det i fjorårsbudsjettet hadde tittelen "Nærmere omtale av viktige forslag". Mens omtalen av forskning i fjor var første avsnitt i dette kapitlet er det denne gang plassert etter omtalen av distriktspolitikk, og er dessuten vesentlig knappere enn sist.

Den generelle omtalen av bevilgninger til forskningsformål er denne gang fri for målformuleringer vedrørende forskningens rolle i samfunnet o.l. Regjeringen nøyer seg med å konstatere at veksten i FoU-bevilgningene i perioden 1989-93 var sterk og gjentar hovedlinjer fra 1994-budsjettet:

"Etter denne sterke veksten i de offentlige bevilgninger legger Regjeringen vekt på bedre ressursutnyttelse, økt utbytte og fremme av kvalitet i norsk forskning. Samtidig må offentlige midler brukes slik at de utløser økt forskningsinnsats i privat sektor." (Gul bok 1995, s.37*).

Om *forskningsbudsjettet* for neste år heter det:

"I budsjettet for 1995 utgjør bevilgningene til forskning totalt 8 754 mill. kroner mot 8 518 mill. kroner i vedtatt budsjett for 1994. Forslaget viser dermed en nominell vekst på 2,7 pst. fra 1994 til 1995." (Gul bok 1995, s.37*).

Innenfor forskningsbudsjettet foreslår Regjeringen følgende hovedprioriteringer:

"Regjeringen har i budsjettforslaget for 1995 bl.a. prioritert bevilgninger til Norges Forskningsråd og til utvidet forskningssamarbeid med EU." (Gul bok 1995, s.37*).

I tillegg vies et eget, kort avsnitt til instituttsektoren. Der heter det bl.a. at:

"Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har fastsatt retningslinjer for den statlige finansieringen av forskningsinstituttene. Disse legger opp til en tredelt finansieringsstruktur, bestående av grunnbevilgning, strategiske instituttprogrammer og forskningsprogrammer/prosjekter.

Det tas sikte på å iverksette retningslinjene i forbindelse med statsbudsjettet for 1996." (Gul bok 1995, s. 37*/38*).

Hovedtall i Regjeringens forskningsbudsjett er ellers presentert i tabell 4.2 i Gul bok 1995 (s.37*). *Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning* utarbeider årlig sine egne anslag for FoU-innholdet i statsbudsjettet, bl.a. på grunnlag av siste tilgjengelige FoU-statistiske undersøkelser. Foreløpige tall fra denne analysen er gjengitt i *tabell 2.2* nedenfor.

Tabell 2.2 Anslåtte FoU-bevilgninger i vedtatt statsbudsjett for 1994 (Budsjettinnst. S. III 1993-94) og forslag til statsbudsjett for 1995 (St.prp.nr.1 1994-95)¹. Millioner kroner. Endringer i prosent.

	SIII 1994	Forslag 1995	Endring (%)
Departementer			
Drift	7124	7684	+7,9
Investeringer	738	490	-33,6
Totalt departementer	7862	8174	+4,0
Statens forretningsdrift ²	384	89	-76,8
Statsbankene ³	261
Totalt	8507

- 1 Tabellen tar ikke hensyn til tilsagnsfullmakter til Norges Forskningsråd.
- 2 Nedgang skyldes at Televerket omorganiseres til statsaksjeselskap 01.11.1994, og dermed utgår fra kategorien Statens forretningsdrift.
- 3 Statsbankene omfatter Statens nærings- og distriktsutviklingsfond. Beregninger for 1995 er ikke ferdigstilt.

I sammenligningen av Regjeringens forslag til statsbudsjett for 1995 med vedtatt budsjett for 1994 har vi, i første omgang, valgt å konsentrere oppmerksomheten om *FoU-bevilgninger over departementenes budsjetter*. Dette skyldes bl.a. budsjettekniske forhold vedrørende statens forretningsdrift og statsbankene. For det første omorganiseres Televerket til aksjeselskap, hvilket medfører en kraftig reduksjon av kategorien statens forretningsdrift. For det andre foreslås rammene for utviklingstilskuddene og tapsavsetningene under Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) "redusert en som følge av at konjunkturoppgangen og resultatforbedringen innen finansnæringen vil gjøre det lettere for næringslivet å oppnå finansiering i ordinære banker og finansieringsinstitusjoner." (Gul bok 1995, s.17*). Gitt rammene for denne rapporten har vi ikke kunnet foreta noen dekkende analyse av virkningene for FoU-innholdet i SND-bevilgningene. Foreløpige beregninger tyder imidlertid på at bl.a. reduserte tapsavsetninger vil kunne slå ut med minst 100 mill. kroner sammenlignet med vedtatt budsjett for 1994.

Totalt viser tabell 2.2 anslåtte FoU-bevilgninger over *departementenes budsjetter* på 8 174 mill. kroner, mot 7 862 mill. kroner i 1994. Dette gir en nominell vekst på 4 prosent. Våre beregninger gir dermed en noe høyere vekst enn Finansdepartementets 2,8 prosent. Differansen skyldes i hovedsak beregningstekniske forhold vedrørende oppdragsfinansiering ved universitetene. Finansdepartementet benytter her gjennomsnittsberegninger for hvert lærested basert på Utredningsinstituttets anslag for 1994-budsjettet. Utredningsinstituttet benytter en noe høyere FoU-andel for oppdragspostene enn for de øvrige. Når oppdragspostenes andel øker vil FoU-effekten bli større i vår beregningsmodell enn i departementets. En annen forklaring ligger i beregningstekniske forhold knyttet til statens forretningsdrift og statsbankene.

Tabellen viser også FoU-bevilgningene etter utgiftsart. *Investeringsutgiftene* reduseres kraftig (-33,6%) i forhold til 1994. Dette skyldes i hovedsak ferdigstilling av bygg ved universiteter og høyskoler. *Driftsutgiftene* øker med 7,9 prosent, dvs. omtrent dobbelt så stor prosentvis vekst som for totalutgiftene. Veksten skyldes i hovedsak økte bevilgninger til internasjonalt forskningssamarbeid og til Norges forskningsråd. En del av forklaringen er imidlertid også at oppdragsfinansieringen (post 21) ved enkelte institusjoner øker kraftig. Dette kommer vi tilbake til under kommentarene til tabell 2.4 nedenfor og også i kapittel 3. Spesielle forhold

vedrørende forskningsrådet, bl.a. tilsagnsfullmakter, behandles nærmere i kapittel 4.

Tabell 2.3 Anslåtte FoU-bevilgninger i vedtatt statsbudsjett for 1994 (Budsjett-innst. S. III 1993-94) og forslag til statsbudsjett for 1995 (St.prp.nr.1 1994-95) etter departement¹. Millioner kroner. Endringer i totale bevilgninger til FoU og i bevilgninger til FoU eksklusive investeringer (prosent).

Departement	SIII 1994	Forslag 1995	Endring (%)	
			Totalt	Ekskl. invest.
Utenriksdepartementet	264	238	-10	+3
Kirke-, utdannings- og forsknings- departementet	3653	3838	+5	+13
Kulturdepartementet	48	50	+4	+12
Justisdepartementet	6	6	0	0
Kommunal- og arbeidsdepartementet	145	151	+4	+4
Sosial- og helsedepartementet	403	443	+10	+14
Barne- og familiedepartementet	38	38	0	0
Nærings- og energidepartementet	1316	1350	+3	+3
Fiskeridepartementet	389	420	+8	+7
Landbruksdepartementet	662	690	+4	+2
Samferdselsdepartementet	81	82	+1	+1
Miljøverndepartementet	347	359	+4	+4
Administrasjonsdepartementet	16	16	0	0
Finansdepartementet	73	64	-12	-12
Forsvarsdepartementet	422	429	+2	-3
Totalt	7862	8174	+4	+8

1 Tabellen tar ikke hensyn til tilsagnsfullmakter til Norges Forskningsråd.

Tabell 2.3 viser FoU-utgiftene, eksklusive statlig forretningsdrift og statsbankene, fordelt på departementer. Tabellen viser størst prosentvis vekst i FoU-bevilgningene under Sosial- og helsedepartementet (10%) og Fiskeridepartementet (8%), mens nedgangen er størst for Finansdepartementet (-12%) og Utenriksdepartementet (-10%). For de øvrige departementene er det snakk om nullvekst eller økninger på 1-5 prosent.

Under Sosial- og helsedepartementet skyldes økningen først og fremst økte funksjonstilskudd til regionsykehusene. Under Fiskeridepartementet

skyldes veksten i hovedsak økt bruttobudsjettering av oppdragsmidler til havbruksforskning i U-land (se nærmere omtale nedenfor). Reduksjonen under Finansdepartementet skyldes reduserte og overførte forsknings- og utredningsmidler bl.a. vedrørende EU, men er beløpsmessig relativt liten. Reduksjonen under Utenriksdepartementet skyldes ferdigstilling av et forskningsfartøy.

Effekten av det ferdigstilte forskningsfartøyet under Utenriksdepartementet kan vi også se av høyre kolonne i tabell 2.3, som viser veksten i FoU-bevilgningene *eksklusive investeringer*. Her har Utenriksdepartementet en nominell vekst på 3 prosent. Også under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Kulturdepartementet og Sosial- og helsedepartementet blir veksten i FoU-bevilgningene klart høyere om man holder investeringene utenom. Her er det ferdigstilling av bygg som veier tyngst beløpsmessig, men det er også betydelig nedgang i bevilgningene til vitenskapelig utstyr ved universitetene.

Som nevnt tidligere er en forklaring på veksten i FoU-utgiftene denne gang at oppdragsmidler i større grad trekkes inn i budsjettet under post 21. Budsjettallene innebærer her ikke økte midler til institusjonene, men at en større del av institusjonenes totalbudsjetter trekkes inn i statsbudsjettet. For det første dreier det seg om midler som allerede er budsjettert som utgifter andre departementer har i forbindelse med oppdrag de kjøper fra en forskningsinstitusjon. F.eks. vil utgifter til et oppdrag Utenriksdepartementet setter bort til Universitetet i Oslo (UiO) budsjetteres både under dette departementet og under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, som er forvaltningsdepartement for UiO. For det andre vil også midler fra private oppdragsgivere, f.eks. bedrifter, budsjetteres som statlige.

Det er særlig det første forholdet som slår ut beløpsmessig, men begge følger av det så kalte bruttobudsjetteringsprinsippet i Staten. Sammenlignes FoU-bevilgningene med budsjettets totalbevilgninger for et gitt år, har dette liten betydning. Skal man sammenligne et år med et annet blir imidlertid veksten i FoU-bevilgningene kunstig høy, dersom man ikke korrigerer for veksten i oppdragsmidlene. Slike korrigeringer kan være vanskelige å foreta, fordi 21-postene ofte inneholder andre bevilgninger i tillegg.

Tabell 2.4 Anslåtte FoU-bevilgninger i vedtatt statsbudsjett for 1994 (Budsjettinnst. S. III 1993-94) og forslag til statsbudsjett for 1995 (St.prp.nr.1 1994-95) totalt, og korrigert for oppdragsmidler (post 21) under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Landbruksdepartementet og Fiskeridepartementet¹. Millioner kroner. Endringer i prosent.

	SIII 1994	Forslag 1995	Endring (%)
Totale bevilgninger til FoU	7862	8174	+4,0
FoU-bevilgninger eksklusive oppdrag	7322	7444	+1,7
Følgende departementer er korrigert:			
<i>Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet</i>			
Totale bevilgninger til FoU	3653	3838	+5,1
FoU-bevilgninger eksklusive oppdrag	3327	3365	+1,1
<i>Fiskeridepartementet</i>			
Totale bevilgninger til FoU	389	420	+8,0
FoU-bevilgninger eksklusive oppdrag	326	329	+0,9
<i>Landbruksdepartementet</i>			
Totale bevilgninger til FoU	662	690	+4,2
FoU-bevilgninger eksklusive oppdrag	511	524	+2,5

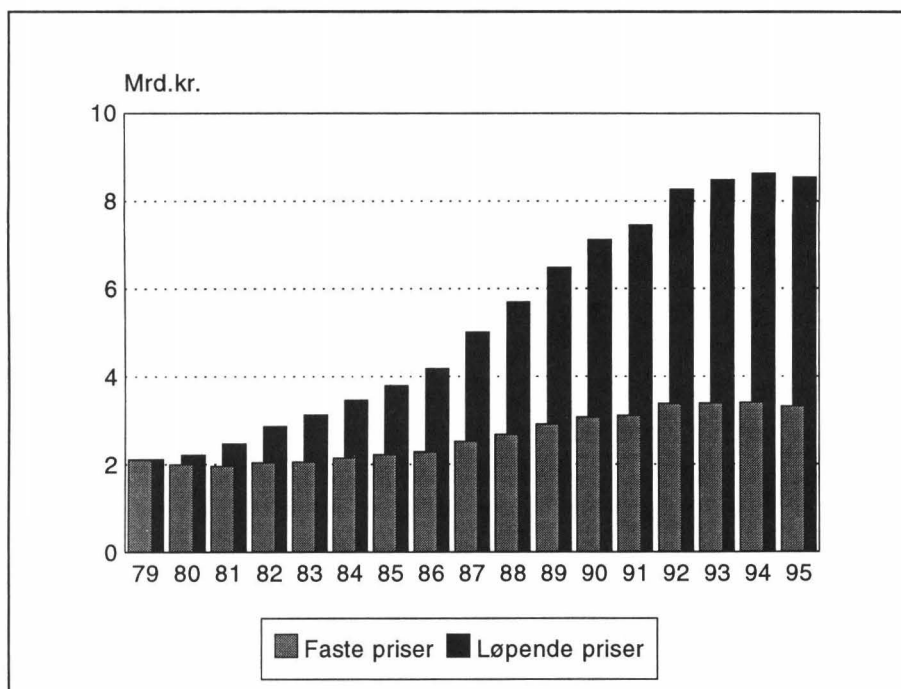
1 Tabellen tar ikke hensyn til tilsagnsfullmakter til Norges Forskningsråd.

I tabell 2.4 har vi gjort beregninger for tre departementer der oppdragsfinansieringen er relativt omfattende og der oppdragspostene relativt enkelt lar seg skille ut. Vi ser at en stor del av veksten under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet på 5 prosent skyldes oppdrag. Det samme gjelder Fiskeridepartementet, som vi tidligere har vært inne på. For Landbruksdepartementet er effekten mindre. Korrigert for oppdragsveksten for disse tre departementene reduseres den beregnede veksten i FoU-bevilgningene fra 4 til 1,7 prosent. Gitt en prisstigning på 1,5 prosent (St.meld.nr.1 1994-95 Nasjonalbudsjettet, s.154) gir dette en realvekst på 0,2 prosent.

Beregningene ovenfor er *utelukkende basert på kontantbevilgninger over statsbudsjettet*. Det er ikke tatt hensyn til endringer i omfanget av tilsagnsfullmakter. For å vurdere budsjettets virkninger for FoU-aktiviteten må bl.a. kontantbevilgninger, tilsagnsfullmakter og likviditet ses i sammenheng. Noen beregninger for Norges forskningsråds vedkommende er gjort i kapittel 4 nedenfor.

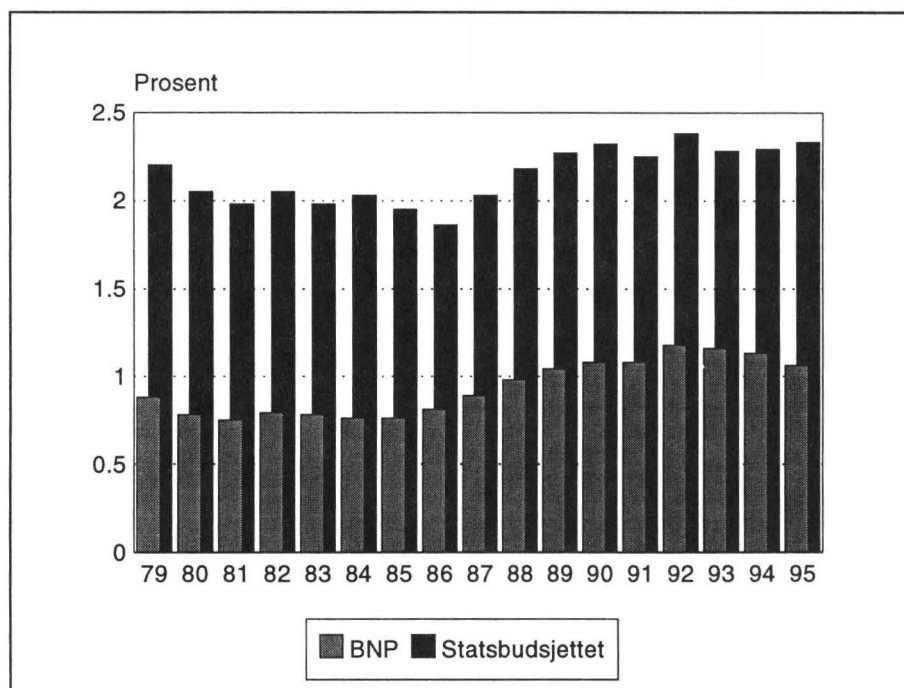
Figur 2.1 og 2.2 viser utviklingen i utvalgte indikatorer på FoU-innholdet i statsbudsjettet i perioden 1979-95, inklusive statens forretningsdrift og statsbankene. FoU-beløpene fram til og med 1994 er basert på gjennomgang av de vedtatte statsbudsjettene (SIII). FoU-beløpet for 1995 er basert på Utredningsinstituttets foreløpige gjennomgang av det framlagte forslaget til statsbudsjett. Det er som vanlig ikke tatt hensyn til tilleggsbevilgninger, innsparinger og omdisponeringer, som tilkommer etter at budsjettet er vedtatt. Den *faktiske* FoU-innsatsen måles i ettertid og framgår av den ordinære FoU-statistikken, som publiseres hvert annet år.

I løpende priser økte FoU-utgiftene jevnt gjennom hele perioden fram til 1990, men veksten var noe sterkere fra 1986. 1991-budsjettet ga en lavere vekst enn tidligere år, men dette ble kompensert i 1992-budsjettet. I budsjettene for 1993 og 1994 flater veksten noe ut, mens 1995-budsjettet innebærer en viss nominell nedgang. Denne utviklingen blir enda tydeligere om man ser på FoU-utgiftene målt i *faste priser*.

Figur 2.1 Statlige FoU-utgifter 1979-95 i løpende og faste priser. Milliarder kr.

FoU-utgiftenes *andel av statsbudsjettets samlede utgifter* (eksklusive låne-transaksjoner og Statens petroleumsfond) viste en ujevn, men synkende tendens i perioden 1979-86. Deretter viser figuren jevn, men avtagende, vekst fram til 1991, da andelen igjen sank. 1992-budsjettet representerer en foreløpig toppnotering for denne indikatoren på nær 2,4 prosent, men andelen falt igjen i og med den relativt lave veksten i 1993- og 1994-budsjettene. Med 1995-budsjettet øker andelen noe igjen og ligger nå på $2\frac{1}{3}$ prosent. Økningen skyldes imidlertid reduksjoner på statsbudsjettets utgifts-side, heller enn økte FoU-utgifter.

Figur 2.2 Statlige FoU-utgifter 1979-95 som andel av statsbudsjettets totale utgifter og som andel av bruttonasjonalprodukt (BNP). Prosent.

Som *andel av bruttonasjonalproduktet (BNP)* lå de statlige FoU-utgiftene relativt stabilt på vel tre kvart prosent fram til midten av 80-tallet. Også denne indikatoren viser imidlertid vekst fra 1986. 1-prosentgrensen ble passert med 1989-budsjettet, men veksten flatet noe ut etter dette. I 1992 nådde de statlige FoU-bevilgningene 1,18 prosent av BNP, et foreløpig maksimum, før andelen igjen falt noe med 1993- og 1994-budsjettene. Forslaget til statsbudsjett for 1995 innebærer en ytterligere reduksjon, slik

at andelen nå ligger på 1,06 prosent. Dette er den laveste andelen siden 1989-budsjettet.

Tre av de fire indikatorene over viser altså at 1995-budsjettet representerer nedgang i de statlige FoU-bevilgningene sammenlignet med 1994. Her må vi imidlertid minne om at en del av nedgangen skyldes omorganiseringen av Televerket, som strengt tatt ikke representerer noen *reell* reduksjon i de statlige FoU-bevilgningene. Dessuten er det som nevnt betydelig usikkerhet knyttet til anslaget for Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (jf. tabell 2.2). Når vi korrigerer for disse forholdene og for økt oppdragsbudsjettering er det etter Utredningsinstituttets beregninger snakk om 1,7 prosent økning i kontantbevilgningene (jf. tabell 2.4), dvs. en svak realvekst. Tar man i tillegg hensyn til endrede tilsagnsfullmakter til Norges forskningsråd blir det en svak realnedgang i FoU-bevilgningene fra 1994 til 1995; anslagsvis en halv prosent. Se nærmere omtale av beregningene vedrørende disse tilsagnsfullmaktene og forutsetningene for dem under kapittel 4.

3 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

3.1 Totale bevilgningsforslag til universiteter, høgschooler og forskning

Bevilgningene til høyere utdanning og forskning er fordelt på en rekke kapitler i budsjettforslaget. Vi deler her kapitlene i *to hovedkategorier*:

- A. Universiteter og høgschooler
- B. Forskning

Gruppe A, programkategorien "Høgre utdanning", omfatter universiteter og vitenskapelige høgschooler. (A.1. Universitetssektoren) og statlige og private høgschooler (A.2 Høgschoolesektoren). Gruppe B; programkategorien "Forskning" omfatter bevilgningene til Norges forskningsråd, statlige og private forskningsinstitutter med grunnfinansiering fra KUF, samt internasjonale vitenskapelige samarbeidstiltak.

Tabell 3.1 Bevilgninger til universiteter, høgschooler og forskning under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett for 1994 og 1995. Mill. kr.

Hovedkategori	SIII 1994	Forslag 1995	%- endring
A. Universiteter og høgschooler ¹	9.980,6	10.088,7	1,1
A.1 Universitetssektoren	5.846,3	5.712,5	-2,3
A.2 Høgschoolesektoren	4.134,3	4.376,2	5,9
B. Programkategorien "Forskning"	920,6	1 087,0	18,1
Totalt	10.901,2	11.175,7	2,5

1 Omfatter ikke Det norske meteorologiske institutt, kap. 283.

Tabell 3.1 viser budsjettforslagene for de enkelte kategorier. Samlet utgjør bevilgningene over 11 milliarder kr for 1995. Dette er en nominell økning på 2,5 prosent i forhold til vedtatt budsjett (SIII) for 1994. Bevilgningene til universiteter og høgschooler foreslås økt med 100 mill. kroner sammenlignet med vedtatt budsjett for 1994. Dette er en økning på 1,1 prosent. Reduk-

sjonen i bevilgningene til universitetene skyldes nedgang i byggevirksomheten.

Til programkategorien "Forskning" er bevilgningen for 1995 på 1.087 mill. kr. Dette gir en nominell vekst på 18,1 prosent sammenlignet med vedtatt budsjett for 1994. Som en følge av endringer i tilsagnsfullmakten til Norges forskningsråd er den reelle veksten vesentlig lavere, 5,3 prosent. Veksten for programkategorien skyldes hovedsakelig den store satsningen på EUs nye forskningsprogrammer.

3.2 KUFs premisser for budsjettforslaget

Departementets totale budsjett viser en nominell økning på 0,4 prosent fra 1994, mens programkategorien "Universiteter og høyskoler" har en nominell vekst på 1,1 prosent. Det legges stor vekt på å kompensere den manglende realveksten gjennom en mer effektiv utnyttelse av midlene. Økt gjennomstrømming blir et mål på de fleste trinn i utdanningen. Reform 94 tar blant annet sikte på å øke gjennomstrømmingen i videregående opplæring. Studentene vil bli premiært hvis de fullfører studiene på normert tid. Utdanningsinstitusjonene vil få tilskudd etter vekttall, antall fullførte hovedfagsstudenter og doktorander.

Mål for høyere utdanning

Den framtidige politikken på de mest sentrale områdene er fastlagt gjennom Innst. S.nr 230 (1990) og St.meld. nr 40 (1990-91) Fra visjon til virke - Om høgre utdanning.

Mål for politikken i sektoren formuleres som følger:

- å bidra til at befolkningens evner og anlegg utnyttes på en måte som ivaretar det enkelte individs interesser og imøtekommer samfunnets behov for høyt utdannet arbeidskraft
- å heve kvaliteten i høgre utdanning og forskning
- å legge til rette for at studiesøkere har lik rett og tilgang til utdanning
- å skape gode vilkår ved lærestedene til å utvikle og formidle ny kunnskap
- å få til en bedre utnytting av ressursene
- å redusere den faktiske studietiden, slik at den nærmer seg normert tid
- å legge til rette for en større grad av internasjonalt samarbeid innen høgre utdanning og forskning.

Strategier for å oppnå målene

Departementet angir sine viktigste strategier for å nå sine mål som følger:

- Norgesnett for høgre utdanning
- institusjonsstruktur og styringsordning
- bedret studiegjennomføring
- bedre personalpolitikk
- internasjonalisering
- entreprenørskap

Inntrykket er at Departementet vektlegger effektivisering og ressursutnyttning i enda større grad enn de siste åra.

Norgesnett

Regjeringen ønsker å øke kvaliteten og produktiviteten innen høgre utdanning og forskning. Norgesnett er et middel til å oppnå dette. En ønsker å heve kvaliteten totalt sett ved å styrke de enkelte fagmiljøene gjennom bedre ressursutnyttelse, økt spisskompetanse og bedre internasjonal kontakt.

Regjeringen vil bygge ut universiteter og høgskoler etter et felles nasjonalt program til *et integrert system*. Ny lov om høgre utdanning vil være rammeverket for dette arbeidet. Den nye loven vil ifølge Departementet gjøre omstilling lettere. Studentene vil få flere utdanningsvalg på hjemstedet, og studiene skal kunne kombineres med videre studier ved andre læresteder. Høgskolenes hovedoppgave vil fortsatt være yrkesutdanning. Samtidig skal de i stadig større grad avlaste universitetene på grunnfags- og mellomfagsnivå.

Etableringen av Norgesnett krever på den ene siden tettere samarbeid mellom institusjonene, og på den andre siden klarere arbeidsdeling. Gode overgangs- og innpassingsordninger mellom institusjonene er en forutsetning for at Norgesnett skal fungere etter intensjonene - alt ifølge Departementet.

Universitetene skal ha et spesielt ansvar for hovedfags- og forskerutdanning. Høgskolene må i noen grad bygge ut tilbud på grunnfags- og mellomfagsnivå. Høgskolene skal gis anledning til å tilby hovedfag, men dette skal godkjennes av Departementet. Nye hovedfag skal for øvrig godkjennes av Departementet enten det opprettes ved universitet eller høgskole, eller i et samarbeide mellom universitet og høgskole.

UNINETT er i de siste årene bygd opp som et nettverk for utveksling av elektronisk informasjon mellom institusjonene i universitets- og høgskolesektoren. Man søker å knytte samtlige institusjoner innenfor høgre utdanning til UNINETT. Dette skaper muligheter til å utveksle informasjon, formidle og dra nytte av hverandres forskning.

Institusjonsstruktur og styringsordning

De tidligere 98 regionale høgskolene ble i 1994 slått sammen til 26 nye statlige høgskoler. Hver av de nye høgskolene har eget styre med valgt rektor som styreleder. De tidligere regionale høgskolestyrene er avviklet, slik at det nå er bare ett styringsnivå under departementet. Denne nye styringsordningen skal legge grunnlaget for et nytt felles lovfundament for universiteter og statlige høgskoler.

Departementet legger vekt på å utarbeide gode studieadministrative systemer ved institusjonene. Disse skal gjøre det mulig å skille mellom heltidsstudenter og studenter som ikke ønsker å følge normert studieprogresjon.

Bedret studiegjennomføring

Et økt antall studieplasser fører normalt til produksjon av flere ferdige kandidater. Flere studieplasser betyr imidlertid større utgifter. Departementet tar sikte på å øke gjennomstrømmingen i utdanningen. Ved å forkorte den tiden den enkelte student er i utdanningssystemet oppnår man å gi plass til flere studenter uten å øke utgiftene.

Norges tekniske høgskole og Norges Handelshøyskole utmerker seg med høy studieprogresjon, mens progresjonen er særlig lav innenfor de frie universitetsstudiene. Det vil bli stilt midler til disposisjon til finansiering av studieforberedende tiltak ved institusjonene. Hovedfagsstudenter som veiledere for studenter på lavere nivå, kurs i studieteknikk og bedret adgang til datautstyr nevnes som mulige tiltak. Prøveordningen med tretermins undervisning vil også bli videreført for å skape raskere gjennomstrømming.

Departementet vil også be universitetene og høgskolene å foreslå opplegg for studentevaluering av undervisningen i løpet av våren 1995. Beste system for studentevaluering vil bli premiært. Bedre pedagogisk utdanning av universitetslærerne og mer forpliktende opplegg når det gjelder veiledning og oppfølging av studentene, kan være andre måter å heve undervisningskvaliteten på ifølge Departementet.

Økonomiske incentiver skal også anspore universitetene til å forbedre gjennomstrømningen. En del av bevilgningene til universitetene blir fordelt på grunnlag av vekttallsproduksjonen. I 1993 og 1994 var dette beløpet 100 mill. kroner. Dette er foreslått økt til 150 mill. kroner i 1995. Dessuten vil universitetene også i 1995 bli tildelt midler i forhold til antall uteksaminerte hovedfags- og doktorgradskandidater.

Departementet legger vekt på tiltak som kan stimulere institusjonene til omlegginger som både gir bedre undervisning og raskere studieprogresjon. Disse tiltakene blir videreført innenfor en ramme på 20 mill. kroner.

Ordningen med tildeling av midler etter ferdige kandidater videreføres med samme beløp som i 1994, 8.000 kroner for hver mannlig hovedfagskandidat, 12.000 kroner for hver kvinnelig kandidat og 30.000 kroner for hver doktorand.

Departementet vil også legge vekt på at universitetene trekker studentene inn i lønnet undervisningsarbeid. Ifølge Departementet kan dette virke positivt på gjennomstrømningen, både ved at tilbudet på gruppe- og seminarundervisning kan økes og ved at studentene får tilbud om lønnet arbeid ved universitetet.

Bedre personalpolitikk

Det er institusjonenes ansvar å sørge for å rekruttere gode fagfolk og skape arbeidsvilkår som gjør universiteter og høyskoler til attraktive arbeidsplasser.

Departementet vil ha en felles stillingsstruktur for universiteter og høyskoler. Kvalifikasjonene skal være de samme enten det gjelder ansettelse ved universitet eller høyskole. Lederfunksjonen skal styrkes ved at det gis kurs for ansatte i topp- og mellomlederstillinger.

Forskerutdanningen skal sikre kvalifiserte fagfolk. Også høyskolene vil få tildelt stipendiatmidler direkte. Her er det en forutsetning at stipendene skal knyttes til de organiserte doktorgradsprogrammene ved universiteter og vitenskapelige høyskoler. Det legges også vekt på å rekruttere flere kvinner til faste vitenskapelige stillinger. Innenfor fagområder hvor kvinner er underrepresentert, skal kvinner prioriteres ved ansettelse hvis forholdene ellers er tilnærmet like.

For øvrig gir Departementet uttrykk for at det er et ansvar for institusjonens ledelse å sikre omfang og kvalitet i utdanningstilbudene uten at dette går utover de ansattes forskningsinnsats (s.152).

Internasjonalisering

Departementet vil legge stor vekt på forsknings- og utdanningsprogrammer i EUs regi. Fra 1. januar 1995 vil Norge delta i alle EUs programmer på utdanningsområdet. Utveksling av studenter og lærere vil være viktige elementer i dette samarbeidet.

I 1993-94 var 994 studenter på ERASMUS-opphold i et EU-land. Det var mer enn en fordobling fra 1992-93. Omlag 600 utenlandske studenter studerte ved norske universiteter og høyskoler gjennom det samme programmet. Dette er også en fordobling fra året foran. Fra 1995 vil et nytt rammeprogram, SOCRATES, bli iverksatt. ERASMUS-programmet vil stort sett fortsette uforandret innen SOCRATES. Det vil bli noe omstrukturering også når det gjelder de øvrige rammeprogrammene.

Deltagelsen i de nye programmene vil føre til en betydelig økning i utdannings samarbeidet med EU. Tilskudd til internasjonale programmer var oppført med 27 mill. kroner i 1994 og foreslås økt til 50 mill. kroner i 1995.

Det internasjonale forskningssamarbeidet blir omtalt senere.

Studieplasser

Antall studenter økte fra 127.000 i 1990 til 165.000 i 1994. Opptakskapasiteten var på 32.000 plasser i 1990. Den økte til 39.000 i 1993, mens måltallet var på 36.000 i 1994 og er foreslått redusert til 32.000 i 1995.

Veksten i antallet kvalifiserte søkere til høgre utdanning stagnerte fra 1993 til 1994. Antall søkere uten tilbud var likevel over 31.000 i 1994. Det foreslås ikke å bevilge midler til nye studieplasser i 1995, men Regjeringen vil vurdere omfanget av arbeidsmarkedstiltak og antall nye studieplasser høsten 1995 i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett.

Studiefinansiering og studentvelferd

Departementet foreslår en reduksjon på 0,7 prosent for programkategorien "Stipend og sosiale formål" 7.90. Totalt foreslås det for 1995 6.438 mill. kroner, hvorav 6.209 mill. går til Statens lånekasse for utdanning.

Studielån, dvs. grunnbeløp og bostøtte, vil øke med 1,5 prosent, dvs. det samme som antatt prisstigning. Stipendandelen, for enslige, borteboende, økes fra 22 til 23 prosent. Det er foreslått at studielånet utdeles månedlig, og ikke to ganger i året som nå. Dette forslaget ble fremmet også i 1993 og 1994 og nedstemt i Stortinget.

Renta på studielån er redusert fra 8,5 til 7,5 prosent for lån som har vært rentebærende i inntil 7 år i henhold til Stortingsvedtak. Departementet

hevder at videreføring av rentereduksjonen i 1995 fører til økte utgifter på 255 mill. kroner i 1995, hvilket tilsvarer en økning i stipendandelen på 3 prosentpoeng.

Ordningen med ettergivelse av studielån etter fullføring av langvarige studier avvikles gradvis og innarbeides i en ny utvidet bonusordning. Den nye bonusordningen vil også omfatte dem som gjennomfører kortere studier på normert tid.

Det er foreslått en innstramning i støttetiden til fire år i videregående opplæring og sju år i høgre utdanning. Adgangen til å søke støtte i Lånekassen for studenter som tar et doktorgradsstudium i Norge, vil bortfalle fra undervisningsåret 1995-96, men det vil være en overgangsordning for dem som er i gang med studiene.

Reisestøtten for studenter foreslås fjernet fra 1. juli 1995. Hvis forslaget blir god tatt, reduseres "tilskudd til lengre reiser" fra 66 mill. kroner i 1994 til 38 mill. kroner i 1995.

Tilskudd til studentbarnehageplasser øker med 15,4 prosent. Det blir ingen flere barnehageplasser i 1995, men helårsvirkningen av nye plasser i 1994 vil føre til større utgifter i 1995 enn i 1994.

Tilskudd til velferdsarbeid for studentene vil reduseres fra 56 mill. kroner i 1994 til 51 mill. kroner i forslaget for 1995 (8,9 prosent).

Stillinger

Departementet foreslår å øke stillingsrammene med 368 nye stillingshjemler i 1995. Av disse er 150 nye ordinære stillinger i universitets- og høgskolesektoren, og er knyttet til veksten i studieplasser høsten 1994. Stillingene er fordelt med 75 på universitetssektoren og 75 på høgskolesektoren.

I tillegg er det 218 nye oppdragsstillinger som skal knyttes til økt oppdragsvirksomhet innenfor forskning og undervisning. Av disse går 98 til høgskoler og 120 til universiteter.

De fleste utdanningsinstitusjonene har samarbeidsavtaler med næringslivet, arbeidsmarkedsetaten eller andre offentlige etater om undervisning eller forskning på oppdragsbasis. For 1995 er det budsjettert med 523 mill. kroner. Departementet legger vekt på at det innenfor denne rammen blir tilrettelagt flere utdanningstilbud, og særlig for ansatte i mindre bedrifter.

Oppdragsstillingene vil være midlertidige, etter som tilsetting i slike stillinger gjelder bare for den tiden den eksterne finansieringskilden dekker lønnsutgiftene.

KUFs omtale av forskning

For den offentlig finansierte forskningen er følgende områder prioritert i fireårsperioden 1994-97 (Stortingsmelding Forskning for fellesskapet (St.meld.nr. 36 for 1992-93, jf. Innst. S.nr. 192):

- forskerrekruttering og forskerutdanning
- grunnforskning, særlig i naturvitenskapelige, teknologiske og humanistiske fag
- næringsrettet forskning
- miljøvernforskning, herunder polarforskning

Regjeringen legger også i 1995-budsjettet vekt på å sikre grunnforskningen og rekrutteringen til forskningen, bedre målene på utbytte og kvalitet på forskningen, delta i internasjonalt forskningssamarbeid, slik at kunnskap og kompetanse i norske forskningsmiljøer kan forbedres og bedre organiseringen, effektiviseringen og ressursbruken innenfor norsk forskning.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har et særlig ansvar for å samordne den nasjonale forskningsinnsatsen og forskningspolitikken. Mer enn 40 prosent av de statlige bevilgningene til FoU blir kanalisert over kapitlene på KUFs budsjett.

Budsjettforslaget presiserer at universiteter og vitenskapelige høyskoler har ansvaret for grunnforskningen i Norge. For første gang spesifiseres størrelsen på midler til humanistisk, naturvitenskapelig og teknologisk grunnforskning som skal kanaliseres gjennom Norges forskningsråd. Også andre områder er spesifisert. Se nærmere omtale i kap. 4. For naturvitenskapelig og teknologisk grunnforskning vil en særlig legge vekt på frie, forskerinitierte prosjekter.

Regjeringen mener at Norge bør delta i EUs fjerde rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling for perioden 1994-98. Den økonomiske rammen for det fjerde rammeprogrammet er betydelig større enn for det tredje.

Forskningssamarbeid med EU skal fremme norsk forskning og styrke næringslivets konkurransevne. Næringsrettet teknologisk forskning utgjør hovedtyngden, men miljøvern, landbruks- og fiskeriforskning, bioteknologi, medisin og helse, forskermobilitet og samarbeid med Øst-Europa og utviklingsland inngår også i rammeprogrammet.

For forskningsinstituttsektoren ønsker regjeringen å innføre en mer helhetlig instituttpolitikk for å fremme kvalitet, relevans og effektivitet. Med

grunnlag i utredninger fra Norges forskningsråd vil en se på prinsipper for finansiering av instituttsektoren, med sikte på å gi instituttene mer like rammebetingelser.

En legger opp til en tredelt finansieringsstruktur, bestående av grunnbevilgning, strategiske instituttprogrammer og forskningsprogrammer/prosjekter. En tar sikte på å iverksette retningslinjene i forbindelse med statsbudsjettet 1996.

Forskerrekruttering

Departementet mener det er viktig å bruke forskerutdanningen til å rekruttere kvalifiserte fagfolk. Rekrutteringsstipendprogrammet er et viktig hjelpemiddel. Høgskolene vil også få tildelt stipendiatmidler. Det er en forutsetning at stipendene skal knyttes til de organiserte doktorgradsprogrammene ved universitetene og de vitenskapelige høgskolene. Det legges fremdeles vekt på å rekruttere flere kvinner til faste vitenskapelige stillinger.

Etter en sterk vekst i antallet rekrutteringsstillinger går den siste Forskningsmeldingen inn for en effektivisering av forskerutdanningen. Å få opp gjennomstrømningen og å få ned fullføringstiden vil være en ønsket form for effektivisering.

Departementet understreker betydningen av at stipendiatene får oppfølging og veiledning. Stipendiater innenfor samfunnsfag og humaniora må i dag følges spesielt med sikte på å senke gjennomføringstiden. Ordningen med betaling for avlagte doktorgrader blir videreført. Det foreslås ingen utvidelse av rammen for rekrutteringsstipend.

Byggetiltak

Det foreslås følgende byggeprosjekter innen høyere utdanning (Gul bok s.14):

Universitetet på Svalbard
Preklinikk III Universitetet i Oslo
Statens lærerhøgskole i handels- og kontorlag på Hønefoss
Telemark lærerhøgskole
Sameskolen i Karasjok
Samesenteret i Målselv
Realfagbygget Universitetet i Trondheim
Høgskolen i Haugesund
Flere administrasjonsbyggprosjekter i høgskolesektoren

Av disse går Preklinikk III og realfagbygget over KUFs budsjett. Bygg til universitetsstudiene på Svalbard finansieres av Nærings- og energidepartementet, mens Statsbygg står for byggingen i høgskolesektoren. Til gjengjeld inngår husleieutgifter som en stor andel av høgskolenes driftsutgifter (Tabell 3.5).

Byggebevilgningene til universiteter og vitenskapelige høgskoler går ned fra 591 millioner kroner i 1994 til 155 millioner i 1995. Mange store byggeprosjekter i universitetssektoren ble avsluttet i 1994.

3.3 Universitetssektoren (A.1)

Bevilgninger etter hovedposter

Tabell 3.2 viser budsjettforslaget for universitetssektoren *fordelt på hovedposter*. I løpende priser foreslås de totale bevilgninger eksklusive oppdrag redusert med 5,2 prosent sammenlignet med vedtatt budsjett for 1994. Målt i faste priser gir de samlede bevilgningene fra KUF til universitetssektoren en realnedgang på 7,3 prosent. Som i 1994 er det beregnet høyere inntekter fra oppdrag enn hva det er bevilget midler til som utgifter til disse oppdragene.

Kapitalutgiftene (bygg/utstyr) får en realnedgang på 57,2 prosent. Denne nedgangen må ses i sammenheng med at det var en realvekst på 40 prosent fra 1993 til 1994. Mange store bygg i denne sektoren ble fullført i 1994.

Det har vært en stor reduksjon i bevilgningene til vitenskapelig utstyr begge de to siste åra. I vedtatt budsjett for 1993 ble det bevilget 297,6 mill. kroner til vitenskapelig utstyr. Det ble en reduksjon til 210,3 mill. kroner i vedtatt budsjett for 1994, og det er foretatt en ytterligere reduksjon til 123,7 mill. kroner i henhold til forslaget for 1995.

Lønnsposten får etter våre beregninger en realvekst på 2,8 prosent, samlet viser driftsutgiftene en realvekst på 2,9 prosent.

Universitetsstudiene på Svalbard er et samarbeidstiltak mellom de fire universitetene og organisert som en stiftelse. Et nybygg vil være ferdig høsten 1995 og gi plass til 100 studenter. Disse studieplassene inngår i tallene for de fire universitetene. Hvert av de fire universitetene har tidligere lagt inn 25 studieplasser i sine budsjetter til studiene på Svalbard. Nærings- og energidepartementet vil stå for investeringene i bygg, mens Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet foreslår å bevilge 30 mill. kroner til stiftelsen fordelt på 23 mill. kroner til drift og 7 mill. knyttet til nybygg.

Tabell 3.2 Hovedposter i budsjettet for universitetssektoren under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet for 1994 og 1995. Mill. kr.

Utgiftskategorier	SIII	Forslag	% -endring	
	1994	1995	Nominelt	Reelt ¹
Lønn og godtgjørelse	3.010,7	3.187,6	5,9	2,8
Annen drift ekskl. oppdrag	1.533,5	1.630,7	6,3	3,1
Sum driftsutgifter	4.544,2	4.818,3	6,0	2,9
Bygg/utstyr	972,1	408,5	-58,0	-57,2
<i>Herav vit. utstyr (post 45)</i>	<i>210,3</i>	<i>123,7</i>	<i>-41,2</i>	<i>-50,3</i>
Sum uten oppdrag	5.516,4	5.226,8	-5,2	-7,3
Oppdrag	330,0	485,7	47,2	45,0
Totalt	5.846,3	5.712,5	-2,3	-4,4

1 I beregningen er det korrigeret for:

- tilleggsbevilgninger i forbindelse med nye studieplasser fra sysselsettingsmidler i 1994, ialt 120 mill. kr. - herav 35 mill. kr. til utstyr.
- forventet prisstigning fra 1994 til 1995 på 1,5 prosent, jfr. Nasjonalbudsjettet 1995 s. 12
- lønnsregulering i 1994
- tilbaketrunkede byggebevilgninger til Universitetsbiblioteket i Oslo og Univ. i Trondheim i 1994 på tilsammen 66,6 mill. kr.

De enkelte institusjoner

Tabell 3.3 viser de totale bevilgninger, kapital- og driftsbevilgninger, fordelt på de enkelte institusjoner i universitetssektoren. Mens kapitalutgiftene gir et bilde av tilgangen på nye undervisnings- og forskningsressurser i form av bygninger, større utstyrsenheter o.l., gir driftsutgiftene et bilde av aktivitetsnivået ved institusjonene. Driftsutgiftene inkluderer bruttoutgifter til oppdrag, dvs. totale utgifter hvor det ikke er justert for forventede inntekter av oppdrag.

Som det framgår av tabellen er det tildels store forskjeller i veksten mellom de enkelte lærestedene. Dette skyldes i første rekke variasjoner i byggebevilgningene. Norges Idrettshøgskole og Norges Handelshøyskole hadde en sterk vekst i byggebevilgningene fra 1993 til 1994 og en tilsvarende nedgang fra 1994 til 1995. Alle universitetene har en vekst på over 7 prosent i driftsutgifter ekskl. oppdrag. En skal imidlertid merke seg at det i 1994 gikk 100 mill. kroner over kap. 281 Bygg og fellesutgifter til fordeling på grunnlag av vektallproduksjonen. På statsbudsjettet for 1995 er dette beløpet økt til 150 mill. kroner og fordelt på kapittel 260, 261, 262 og 263. Uten denne omposteringen ville driftsutgiftene for universitetene blitt lavere, mens fellesutgifter under kap. 281 ville økt, og ikke gått ned som Tabell 3.3 viser.

Tabell 3.3 Bevilgninger til de enkelte kapitler under universitetssektoren fordelt på kapital- og driftsutgifter i 1994 og 1995. Mill. kr.¹

Kap.	Lærested	SIII 1994			Forslag 1995			% -endring		
		Total	Kapital	Drift	Total	Kapital	Drift	Total	Kapital	Drift
260	Universitetet i Oslo	1.903,3	316,2	1.587,1 ²	1.931,6	174,2	1.757,4	1,5	-44,9	10,7
	<i>ekskl. oppdrag</i>	<i>1.760,3</i>	<i>316,2</i>	<i>1.444,2</i>	<i>1.729,1</i>	<i>174,2</i>	<i>1.554,8</i>	<i>-1,8</i>	<i>-44,9</i>	<i>7,7</i>
261	Universitetet i Bergen	1.068,9	211,1	857,8	1.023,7	70,3	953,5	-4,2	-66,7	11,2
	<i>ekskl. oppdrag</i>	<i>987,2</i>	<i>211,1</i>	<i>776,2</i>	<i>907,5</i>	<i>70,3</i>	<i>837,2</i>	<i>-8,1</i>	<i>-66,7</i>	<i>7,9</i>
262	Universitetet i Trondheim	1.157,5	79,9	1.077,6	1.270,3	72,2	1.198,0	9,7	-9,6	11,2
	<i>ekskl. oppdrag</i>	<i>1.113,0</i>	<i>79,9</i>	<i>1.033,1</i>	<i>1.188,4</i>	<i>72,2</i>	<i>1.116,2</i>	<i>6,8</i>	<i>-9,6</i>	<i>8,0</i>
263	Universitetet i Tromsø	659,1	132,6	526,5	624,8	31,5	593,4	-5,2	-76,3	12,7
	<i>ekskl. oppdrag</i>	<i>600,6</i>	<i>132,6</i>	<i>468,0</i>	<i>549,2</i>	<i>31,5</i>	<i>517,7</i>	<i>-8,6</i>	<i>-76,3</i>	<i>10,6</i>
264	Norges Handelshøyskole	186,6	72,8	113,8	147,9	27,2	120,7	-20,7	-62,6	6,1
265	Arkitekthøgskolen i Oslo	27,5	1,0	26,5	28,7	1,0	27,7	4,3	-0,5	4,5
266	Statlige kunstakademier	33,6	1,0	32,6	33,5	1,0	32,5	-0,3	-0,5	-0,3
268	Norges idrettshøgskole	136,1	81,5	54,6	78,3	21,6	56,7	-42,5	-73,5	3,7
269	Norges musikkhøgskole	51,4	1,1	50,3	53,0	1,1	51,9	3,1	-0,5	3,2
280	Riksbibliotekjentesten	12,8	1,1	11,7	12,8	1,1	11,7	-0,4	-0,5	-0,4
281	Bygg og fellesutgifter for universiteter og høyskoler ¹	541,8	73,9 ³	467,9	443,3	7,2	436,1	-18,2	-90,2	-6,8
	<i>Herav Universitetsstudiene</i>	<i>..</i>	<i>-⁴</i>	<i>..</i>	<i>30,0</i>	<i>-⁴</i>	<i>30,0</i>	<i>..</i>	<i>-</i>	<i>..</i>
282	Privat høgskoleutdanning ⁵	67,6	0,0	67,6	64,5	0,0	64,5	-4,6	0,0	-4,6
Totalt		5.846,3	972,1	4.874,2	5.712,5	408,5	5.304,0	-2,3	-58,0	8,8

1 Byggebevilgninger over kap. 281, post 30 er fordelt på institusjonskapitlene.

2 Inkluderer kap. 270, Nordisk høgskole for husholdsvitenskap. I tillegg kommer grunnbevilgning til TMV-senteret på 2,8 mill. kroner som ble bevilget av Forskningsrådet.

3 Inkluderer byggebevilgninger på tilsammen 66,6 mill. kr. til Universitetsbiblioteket i Oslo og Univ. i Trondheim. Disse bevilgningene ble trukket tilbake.

4 Bevilgninger til undervisningsbygg ved UNIS på 20 mill. kr. i 1994 og 23 mill. kr. i 1995 er oppført under Nærings- og energidepartementet, kap. 952.70.

5 Gjelder Det teologiske menighetsfakultet, Misjonshøgskolen, Norsk lærerakademi og siviløkonomutdanningen ved Bedriftsøkonomisk Institutt.

Studieplasser

Tabell 3.4 Studieplasser i universitetssektoren 1993, 1994 og 1995.

Lærested	Registrert 1993	Måltall 1994	Måltall 1995 ¹	Endring	
				93-94	94-95
Universitetet i Oslo ²	34 392	32 683	32 683	-1 709	0
Universitetet i Bergen	16 394	16 404	16 404	10	0
Universitetet i Trondheim	16 584	16 561	16 561	-23	0
<i>Herav NTH</i>	<i>7 418</i>	<i>7 630</i>	<i>7 630</i>	<i>212</i>	<i>0</i>
Universitetet i Tromsø	6 486	6 365	6 365	-121	0
Norges Handelshøyskole	2 590	2 585	2 585	-5	0
Arkitekthøgskolen i Oslo	270	265	265	-5	0
Statlige kunstakademier	228	230	230	2	0
Norges idrettshøgskole	570	570	570	0	0
Norges musikkhøgskole	321	300	300	-21	0
Det teologiske menighets- fakultet	647	652	652	5	0
Misjonshøgskolen	137	130	130	-7	0
Norsk lærerakademi	551	470	470	-81	0
Totalt	79 170	77 215	77 215	-1 955	0

1 Inkluderer 25 studieplasser ved UNIS fra hver av de fire universitetene.

2 Inkluderer studieplasser ved Nordisk høyskole for husholdsvitenskap.

Antall studieplasser i universitetssektoren er holdt uforandret fra 1994 til 1995. Opptaket av nye studenter er foreslått redusert fra 1994 til 1995. Dette betyr ingen umiddelbar nedgang i studenttallene, fordi det vil være langtidsvirkninger av tidligere store opptak.

Tabell 3.4 viser at antall registrerte studenter i universitetssektoren var 79.170 i 1993. Måltallet for 1994 og 1995 er 77.215. Når måltallet er lavere enn antallet registrerte studenter, må det forstås som en målsetting for Departementet å redusere studenttallet. Denne reduksjonen faller primært på Universitetet i Oslo, hvor registrert antall studenter i 1993 var 1.709 høyere enn måltallet for 1994 og 1995. Bare for Universitetet i Trondheim, NTH, er måltallet vesentlig høyere enn antallet registrerte studenter.

Som nevnt foran vil Regjeringen vurdere omfanget av arbeidstiltak og antall nye studieplasser høsten 1995 i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett.

3.4 Høgskolesektoren (A.2)

Omorganisering av høgskolesektoren

Betegnelsen "regional høgskole" er nå erstattet med "statlig høgskole". De tidligere 98 regionale høgskolene gikk fra 1. august 1994 sammen til 26 nye institusjoner som kalles statlige høgskoler. Samtidig ble det innført en ny styringsordning, som skal gjelde inntil ny lov om høgre utdanning blir iverksatt.

Omorganiseringen gjør at det ikke er mulig å lage de tidligere tabellene som viser budsjettall og studieplasser for distriktshøgskoler, pedagogiske skoler, helsefaghøgskoler og ingeniørhøgskoler. Alt er nå slått sammen til statlige høgskoler.

Bevilgninger etter hovedposter

Tabell 3.5 viser budsjettforslaget for høgskolesektoren fordelt på hovedposter. I løpende priser foreslås de totale bevilgninger eksklusive oppdrag økt med 5,1 prosent sammenlignet med vedtatt budsjett for 1994. Målt i faste priser gir dette en reell vekst på 0,1 prosent.

De samlede driftsutgifter viser en realvekst på 1,3 prosent. For lønns-posten alene er realveksten 2,0 prosent og for øvrige driftsutgifter 0,4 prosent. Driftsutgiftene øker mindre i høgskolesektoren enn i universitetssektoren.

Det blir en realnedgang på 22,6 prosent for bygg/utstyr. For vitenskapelig utstyr er realnedgangen 25,2 prosent. Det var en nedgang i realbevilgningene til vitenskapelig utstyr også fra 1993 til 1994 på 20,4 prosent, slik at det liksom for universitetssektoren er stor reduksjon i bevilgningene til vitenskapelig utstyr to år på rad.

Tabell 3.5 Hovedposter i budsjettet for høgskolesektoren under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet for 1994 og 1995. Mill. kr.

Utgiftskategorier	SIII 1994	Forslag 1995	% -endring	
			Nominelt	Reelt ¹
Lønn og godtgjørelse	2.189,3	2.325,6	6,2	2,0
Annen drift ekskl. oppdrag	1.675,1	1.747,2	4,3	0,4
Sum driftsutgifter	3.864,4	4.072,8	5,4	1,3
Bygg/utstyr	164,3	160,5	-2,3	-22,6
<i>Herav vit. utstyr (post 45)</i>	<i>141,5</i>	<i>137,8</i>	<i>-2,6</i>	<i>-25,2</i>
Sum uten oppdrag	4.028,7	4.233,4	5,1	0,1
Oppdrag	105,6	142,9	35,3	33,3
Totalt	4.134,3	4.376,2	5,9	0,9

1 I beregningen er det korrigert for:

- tilleggsbevilgninger i forbindelse med nye studieplasser fra sysselsettingsmidler i 1994, ialt 150 mill. kr. - herav 40 mill. kr. til utstyr.
- forventet prisstigning fra 1994 til 1995 på 1,5 prosent, jfr. Nasjonalbudsjettet 1995 s. 12
- lønnsregulering i 1994

Tabell 3.6 viser de totale bevilgninger, kapital- og driftsbevilgninger, fordelt på statlige og private høgskoler. Samlet har høgskolesektoren en vekst i driftsbevilgningene ekskl. oppdrag på 5,9 prosent. Veksten faller imidlertid utelukkende på de statlige høgskolene som har en vekst på 6,6 prosent, mens bevilgningene til private høgskoler reduseres med 9,1 prosent.

Tabell 3.6 Bevilgninger til statlige og private høgskoler fordelt på kapital- og driftsutgifter i 1994 og 1995. Mill. kr.

Utgifts- kategorier	Statlige høgskoler Kap. 267, 271, 274 og del 281 ¹			Private høgskoler Kap. 282		
	SIII 1994	Forslag 1995	%-vis endring	SIII 1994	Forslag 1995	%-vis endring
	Drifts- utgifter	3769,7	4033,5	7,0	200,3	182,1
Kapital- utgifter	164,3	160,5	-2,3	0,0	0,0	-
Totalt	3 934,0	4 194,0	6,6	200,3	182,1	-9,1

1 Gjelder 7 mill. kr. til Høgskolen i Narvik og 3 mill. kr. til Høgskolen i Haugesund

Studieplasser

Måltallet for høgskolesektoren i 1995 er på 80.796 studenter. Dette er en reduksjon på 932 fra 1994. Det er forutsatt en null-vekst for statlige høgskoler. Reduksjonen vil komme på private høgskoler med tilskudd fra KUF. Her er det BI og NKI som søker om støtte til færre studieplasser i 1995 enn i 1994.

Det gjelder også for høgskolesektoren at Regjeringen vil vurdere omfanget av arbeidstiltak og antall nye studieplasser høsten 1995 i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett.

Tabell 3.7 Studieplasser i høgskolesektoren 1993, 1994 og 1995.

Lærested	Registrert	Måltall	Måltall	Endring	
	1993	1994	1995	93-94	94-95
Statlige høgskoler	66 337	70 077	70 077	3 740	0
Private høgskoler med tilskudd over kap. 282	12 604	11 651	10 719	-953	-932
Totalt	78 941	81 728	80 796	2 787	-932

3.5 Bevilgninger til programkategorien "Forskning" på KUFs budsjett

Tabell 3.8 gir en oversikt over bevilgningene til programkategorien "Forskning" i 1994 og 1995 på KUFs budsjett. Totalt får denne programkategorien en nominell vekst på 18,1 prosent. Hvis en tar hensyn til at økt tilsagnsfullmakt til Norges forskningsråd på 75 mill. kroner i 1994 er redusert med 37,5 mill. kroner i budsjettet for 1995, er veksten på 5,3 prosent fra 1994 til 1995 for hele programkategorien, mens Norges forskningsråd får en reduksjon i bevilgningene til forskningsformål (285.52) på 4,0 prosent. (Se kapittel 4 for en mer detaljert behandling av Norges forskningsråd.)

Budsjettforslaget legger vekt på å øke bevilgningene til grunnforskning og forskningssamarbeid med EU. Midlene til grunnforskning skal kanaliseres gjennom Norges forskningsråd. Minst 77 millioner skal gå til humanistisk grunnforskning, som er et av områdene Regjeringen har prioritert i forskningsmeldingen (St.meld. nr. 36 (1992-93) Om forskning). I henhold til budsjettet skal minst 190 millioner kroner gå til naturvitenskapelig og teknologisk grunnforskning. Her vil en øke støtten til frie, forskerinitierte prosjekter. Det skal legges stor vekt på rekruttering, forsker-

utdanning og gjennomføring av slik utdanning. (For nærmere omtale av bevilgningene over Norges forskningsråds budsjett se kapittel 4).

Tabell 3.8 Bevilgninger til de enkelte kapitler under programkategorien "Forskning" under Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett for 1994 og 1995. Mill. kr.

Kap.		SIII 1994	Forslag 1995	%- endring
285.55	Norges forskningsråd, administrasjon	152,1	152,1	0,0
285.52	Norges forskningsråd, forskningsformål	450,1 ¹	538,9	19,7
285.52	<i>NFR, korrigert for tilsagnsfullmakter og TMV-senteret²</i>	522,3	501,4	-4,0
285.70	Private forskningsinstitusjoner	19,9	23,2 ³	16,3 ⁴
	<i>Herav: PRIO</i>	6,8	6,5	-4,2
	<i>FAFO⁵</i>	2,3	4,1	80,1
285.72	Senter for internasjonal klimapolitikk	5,3	5,1	-3,0
285.73	Til disposisjon for departementet	0,6	0,6	-4,0
287	Statlige forskningsinstitutter	37,6	38,2	1,4
	<i>ekskl. oppdrag</i>	22,2	21,8	-2,0
	<i>Herav: NUPI</i>	13,2	12,8	-3,5
	<i>INAS</i>	4,6	4,7	0,1
288.70	Internasjonale forskningsprogram	255,0	327,0	28,2
	<i>Herav: CERN</i>	63,1	69,0	9,3
	<i>EU-program⁶</i>	179,1	242,6	35,5
	<i>Andre program</i>	12,8	15,4	19,5
288.71	Til disposisjon for departementet	-	1,9	-
Sum		920,6	1 087,0	18,1
<i>Sum korrigert</i>		<i>996,8</i>	<i>1 049,5</i>	<i>5,3</i>

1 Omfatter tilskudd til TMV-senteret på 2,8 mill. kr. Korrigert for dette blir endringen 20,5 prosent.

2 Korrigert for økt tilsagnsfullmakt til Norges forskningsråd i 1994 på 75 mill. kr. og reduksjon på 37,5 mill. kr. i forslaget for 1995, og TMV-senteret.

3 Omfatter bevilgning til Europaprogrammet på 2 mill. kr. som i 1994 ble bevilget av Finansdepartementet.

4 Korrigert for FAFO og Europaprogrammet blir endringen -3,1 prosent.

5 I 1994 ble det gitt en tilleggsbevilgning til FAFO i revidert nasjonalbudsjett på 2 mill. kr. Korrigert for dette blir endringen -4,2 prosent.

6 Av dette utgjør kontingenten 90 mill. kr. i 1994 og 180 mill. kr. i 1995

Kategorien inneholder for øvrig bevilgninger til statlige institutter (Norsk utenrikspolitisk institutt NUPI, Institutt for sosialforskning, Instituttgruppa for samfunnsforskning), tilskudd til private forskningsinstitusjoner (bl.a. Det Norske Vitenskapsakademi, Fridtjof Nansens institutt, Institutt for fredsforskning PRIO, Institutt for samfunnsforskning INAS, Senter for høyere studier og Forskningsstiftelsen FAFO) og Senter for internasjonal klimapolitikk.

De statlige forskningsinstituttene får en samlet vekst i bevilgningene på 1,4 prosent. Instituttene har både i 1993 og 1994 fått pålegg om å øke den eksterne finansieringen. Dette pålegget videreføres i 1995 og understrekes for NUPIs vedkommende. Budsjettforslaget forutsetter at slike oppdragsinntekter øker for de statlige forskningsinstitusjonene. Hvis oppdrag holdes utenfor, er det en reduksjon på 2,0 prosent i bevilgningene til statlige forskningsinstitutter.

For de private forskningsinstitusjonene var det en samlet økning på 16,3 prosent. Europaprogrammet har kommet inn på budsjettforslaget for 1995 med 2 mill.kr. Europaprogrammet fikk tidligere sin basisbevilgning fra Finansdepartementet. Dessuten fikk FAFO en tilleggsbevilgning for 1994 på 2,0 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett. Hvis en tar hensyn til disse forholdene, har tilskudd til private forskningsinstitusjoner blitt redusert med 3,1 prosent fra 1994 til 1995.

Senter for høyere studier retter sin forskning mot den grunnforskningen Stortinget har prioritert og får en økning i bevilgningen på 350.000 kroner (12,7 prosent) fra 1994. For øvrig har foreslåtte bevilgninger til de private forskningsinstituttene blitt redusert med 4,2 prosent fra 1994 til 1995.

I tråd med Departementets målsetting om å legge til rette for en større grad av internasjonalt samarbeid innen høgre utdanning og forskning har internasjonale vitenskapelige samarbeidstiltak fått en nominell vekst på 28,2 prosent. Hovedvekten er her lagt EU-programmer som øker fra 179 mill. til 243 mill. kroner, herav er 180 mill. kroner kontingenter. Dessuten er det foreslått 11,8 mill. kroner over Miljøverndepartementets budsjett til dette samarbeidet. Bevilgningene til CERN er foreslått øket fra 63 mill. til 69 mill. kroner.

4 Norges forskningsråd

4.1 Generelt

Norges forskningsråd er Regjeringens viktigste forskningspolitiske instrument. Forskningsrådet ble formelt etablert 1.januar 1993 ved fusjon av de fem gamle forskningsrådene. Rådet har et nasjonalt forskningsstrategisk ansvar for å fremme grunnleggende og anvendt forskning på alle områder, og skal gi råd til Regjeringen i forskningspolitiske spørsmål.

Norges forskningsråd har vært gjennom en turbulent periode i 1994. I KUFs proposisjon omtales dette på følgende måte (s 240):

"Fusjonsprosessen er meget krevende og pågår fortsatt. De største problemene har vært knyttet til de til dels svært ulike forventningene til den nye organisasjonens interne arbeidsform og rollefordelingen. Dette gjelder både ansatte og valgte medlemmer i styrende organer. De ulike forventningene har bl a vært knyttet til spørsmålet om områdestyrenes plass i organisasjonen, og forholdet mellom de valgte organer og administrasjonen. Som en konsekvens av dette, gikk styreleder og administrerende direktør av i juni 1994. Regjeringen oppnevnte i juli 1994 ny hovedstyreleder. Forskningsrådet arbeider aktivt og planmessig for å løse problemene, bl a gjennom utarbeidelse av en overordnet strategiplan og gjennomgang av egen organisasjon."

Forskningsrådet har fått en rolle å spille på alle de fire områdene som Regjeringen har prioritert for offentlig finansiert forskning i fireårsperioden 1994-97 (se omtale under KUF i kap. 3)..

Forskningsrådets ressurser

Forslagene til generelle bevilgninger og program- og prosjektbevilgninger for Norges forskningsråd summerer seg til nærmere 2,3 milliarder kroner på statsbudsjettet for 1995. Samtidig foreslås det imidlertid en reduksjon på til sammen 75 mill kr i tilsagnsfullmaktene fra Nærings- og energidepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i forhold til 1994. Dersom dette tas til følge, blir Forskningsrådets reelle bevilgningsramme vel 2,2 milliarder kroner slik som Tabell 4.1 viser. I forhold til 1994 gir dette en reduksjon på 4,1 prosent. Dette er det andre året Forskningsrådet

får reduserte bevilgninger i forhold til året før (tredje når vi regner med overgangen fra fem til ett forskningsråd i 1993).

Tabell 4.1 gir en oversikt over Norges forskningsråds samlede ressurser i 1994 og 1995 fordelt på hovedkategorier.

Tabell 4.1 Bevilgninger over statsbudsjettet til Norges forskningsråd i 1994 og 1995. Mill kr.

Bevilgningstype	SIII 1994	Forslag 1995	%-endring
<i>Generelle bevilgninger</i>			
- regulære bevilgninger ¹	1821,1	1982,5	8,9
- endringer i tilsagnsfullmakter	150,0	-75,0	
Sum inkl. justering for endring i tilsagnsfullmakter	1971,1	1907,5	-3,2
<i>Program- og prosjektbevilgninger</i> ²	334,8	304,8	-9,0
Totalt	2305,9	2212,3	-4,1

1 Bevilgning til strategiske programmer ved Institutt for energiteknikk er overført til Forskningsrådet i 1995. Tilsvarende bevilgning i 1994 er inkludert. - Tilskudd til Senter for Teknologi og menneskelige verdier er overført til Univ. i Oslo i 1995. Tilskuddet på 2,8 mill kr i 1994 er ikke inkludert.

2 Anslagene for 1995 er usikre. - Beløpene omfatter bevilgninger fra departementene og midler til videreføring av prosjekter under EUs 3. rammeprogram som ble igangsatt før 1.1.1994 (se Tabell 4.4). I tillegg kommer Diverse inntekter, som utgjør 58,4 mill kr i 1994 og 35,9 mill kr i 1995.

I Kirke-, utdannings og forskningsdepartementets budsjettproposisjon er Forskningsrådet tillagt bestemte strategiske oppgaver i 1995.

Regjeringen mener bl.a. at departementenes styring av Forskningsrådet bør bli mer ensartet over tid, og påpeker at det er særlig viktig at de styrings-signaler rådet får, ikke skaper grenser mellom sektorer og områder. Et prioritert tiltak for Forskningsrådet på kort sikt er å samordne departementenes krav til rådets budsjettforslag og resultatdokumentasjon.

Det er fastsatt egne retningslinjer for finansieringen av instituttsektoren, som det tas sikte på iverksettelse av i forbindelse med statsbudsjettet for 1996. Det legges opp til en tredelt finansieringsstruktur med grunnbevilgning, strategiske programmer og forskningsprogrammer/FoU-prosjekter. Basisbevilgningene (grunnbevilgninger pluss strategiske programmer) vil bli vurdert på grunnlag av jevnlig vurderinger av de enkelte forskningsmiljøer. Forskningsrådet vil være ansvarlig for evalueringene.

Forskningsrådet er dessuten bedt om å utarbeide en nasjonal strategi for allmennrettet forskningsformidling, som forventes ferdig ved årsskiftet 1994/95.

Rådet er også tillagt et særskilt ansvar for å fremme og styrke norsk deltakelse i det internasjonale forskningssamarbeidet. EUs rammeprogram for forskning påpekes som særlig viktig. Det framholdes at samarbeidsmulighetene blir utvidet til nye fagområder gjennom det 4. rammeprogram. Bl a etableres det et nye delprogrammer i transportforskning og i samfunnsvitenskap. Forskningsrådet blir tillagt en pådriverrolle for at norske forskere i større grad utnytter de muligheter for stipend, forskningsopphold og stillinger som tilbys ved internasjonale forskningsorganisasjoner og -programmer.

Fordeling på områder

I Tabell 4.2 gis en oversikt over Norges forskningsråds budsjett for 1994 og 1995 fordelt på de enkelte områdene innenfor Forskningsrådet.

Tabell 4.2 Norges forskningsråds budsjett 1994 og 1995. Budsjettrammer for områdestyrene og administrasjonen. Mill kr.^{1 2} Foreløpig tall for 1995.

Område/enhet	Budsjett 1994	Budsjett 1995	%-endring
Bioproduksjon og foredling	337,1	351,6	4,3
Industri og energi	666,2	610,9	-8,3
Kultur og samfunn - ekskl. TMV	302,0	303,5	0,5
Tilskudd til TMV ³	-2,8	0,0	0,0
Medisin og helse	131,1	134,9	2,8
Miljø og utvikling	138,8	129,8	-6,5
Naturvitenskap og teknologi - ekskl. IFE	513,6	452,3	-11,9
Inst. for energiteknikk ⁴	66,5	67,0	0,0
Stabsfunksjoner/disposisjonsfond	211,7	198,2	-6,4
Totalt	2364,2	2248,2	-4,9
Herav Diverse inntekter	58,4	35,9	-38,5
Sum departementsbevilgninger	2305,9	2212,3	-4,1

- 1 Omfatter både statlige og andre midler. - I tallene er inkludert endringer i tilsagnsfullmakter, henholdsvis økning på 150 mill kr i 1994 og reduksjon på 75 mill kr i 1995.
- 2 Det er foretatt enkelte overføringer av budsjettansvar mellom områdene, slik at beløpene ikke er fullstendig sammenlignbare.
- 3 Tilskudd til Senter for Teknologi og menneskelige (TMV) verdier er overført til Univ. i Oslo i 1995.
- 4 Bevilgning til strategiske programmer ved Institutt for energiteknikk (IFE) er overført til Forskningsrådet i 1995. Budsjettet på eget kap. 0921.70 i 1994.

Kilde: St.prp.nr 1 (1994-95) og Norges forskningsråd

4.2 Departementenes tilskudd til Norges forskningsråd

Generelle tilskudd

Generelle tilskudd til Norges forskningsråd bevilges fra følgende fem departementer: Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Nærings- og energidepartementet, Landbruksdepartementet, Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet.

Betegnelsen generelle tilskudd innebærer imidlertid *ikke* at Forskningsrådet kan benytte midlene fritt. I budsjettproposisjonen er det innebygget en rekke føringer på bruken av dem. Graden av øremerking og signaler for bruk er imidlertid svært forskjellig fra departement til departement.

Næringsdepartementet går svært langt i øremerking. Bevilgningen for 1995 er fordelt på tre underposter, hver med sitt spesifiserte beløp:

- Grunnbevilgning til institutter
- Strategiske programmer
- Brukerstyrt forskning

For den brukerstyrte forskning er det dessuten angitt spesifiserte bevilgninger for de enkelte næringssektorer.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet utvider bruken av øremerking i 1995 i forhold til 1994. Under Landbruksdepartementet og Fiskeridepartementet forekommer det lite øremerking av midlene. Se for øvrig omtalen under de enkelte departementer.

Tabell 4.3 gir en oversikt over de generelle bevilgninger til Forskningsrådet fordelt på bevilgende departement.

Tabell 4.3 Generelle bevilgninger til Norges forskningsråd etter departement i 1994 og 1995. Mill. kr.

Departement/postbetegnelse	Kapittel	SIII 1994	Forslag 1995	%- endring
Kirke-, utdannings og forsknings- departementet (KUF)				
- Norges forskningsråd, forskningsformål ekskl. TMV	Kap. 0285.52	450,1	538,9	19,7
- Program for teknologi og menneskelige verdier (TMV) ¹		-2,8		
- <i>endring i tilsagnsfullmakt</i>		75,0	-37,5	
- Norges forskningsråd, adm.	Kap. 0285.55	152,1	152,1	0,0
Sum KUF inkl. justering for endring i til sagnsfullmakt ²		674,4	653,5	-3,1
Nærings- og energidepartementet (NOE)				
- Norges forskningsråd, tilskudd (ekskl. øremerket bev. IFE)	Kap. 0920.70	813,5	873,0	7,3
- Institutt for energiteknikk, øremerket bevilgning ³		66,5	67,0	
- <i>endring i tilsagnsfullmakt</i>		75,0	-37,5	
Sum NOE inkl. justering for endring i til sagnsfullmakt ²		955,0	902,5	-5,5
Fiskeridepartementet				
- Norges forskningsråd, tilskudd	Kap. 1023.50	165,5	169,0	2,1
Landbruksdepartementet				
- Norges forskningsråd, tilskudd	Kap. 1137.50	112,5	115,8	2,9
Miljøverndepartementet				
- Forskningsprogrammer m.m.	Kap. 1410.51	60,5	63,5	5,0
- Rekrutteringsstipend til kvinnelige miljøforskere	Kap. 1410.70	3,2	3,2	0,0
Sum Miljøverndepartementet		63,7	66,7	4,7
Sum generelle bevilgninger				
- inkl. justering for endring i tilsagnsfullmakter ²		1971,1	1907,5	-3,2

1 Overført til Universitetet i Oslo i 1995.

2 Hvis endringer i tilsagnsfullmaktene holdes utenfor, blir det en økning på 8,9 prosent totalt (15,3 prosent for KUF og 6,8 prosent for NOE).

3 Gjelder strategiske programmer. På eget kap. 0921.70 i 1994. Overført til Norges forskningsråd i 1995.

De generelle bevilgningen viser en nedgang fra 1994 til 1995 på 66,6 mill kr eller 3,5 prosent. Nedgangen er størst på Nærings- og energidepartementets budsjett med 5,5 prosent. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets bevilgning viser en nedgang på 3,1 prosent. På budsjettene for Fiskeridepartementet, Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet er det derimot en viss nominell økning - henholdsvis 2,1, 2,9 og 4,7 prosent.

Tilsagnsfullmaktene må tas i betraktning når utviklingen fra 1994 til 1995 skal beskrives. Holdes disse utenfor, viser forskningsrådsbevilgningene en *økning* på 8,9 prosent. Dette er imidlertid ikke reellt.

Under kap. 920.70 (NOE) ble tilsagnsfullmakten fra 1993 på 90 mill kr videreført og økt med 75 mill kr til 165 mill kr. Under kap. 285.52 (KUF) ble det gitt en ny tilsagnsfullmakt på 75 mill kr. Til sammen utgjør tilsagnsfullmaktene således 240 mill kr i 1994. Vi har i vår framstilling forutsatt at *økningen* i tilsagnsfullmakter på 150 mill kr har gitt Forskningsrådet mulighet til å *øke aktivitetsnivået* tilsvarende fra 1993 til 1994. For 1995 foreslås tilsagnsfullmaktene *reduisert* med 75 mill kr - med hhv 37,5 mill kr på hver av postene 285.52 (KUF) og 920.70 (NOE). Antakelsen er da at dette gir et tilsvarende *lavere aktivitetsnivå* i Forskningsrådet i 1995. Til sammen vil tilsagnsfullmaktene utgjøre 165 mill kr for 1995.

Vi har ovenfor sett bort fra det forhold at Norges forskningsråd har et betydelig likviditetsoverskudd, og at tilsagnsfullmaktene kan ses som et middel til å redusere dette. Dette er åpenbart KUFs intensjon. I KUFs budsjettproposisjon for 1995 heter det (s 255): "I statsbudsjettet for 1994 fikk forskningsrådet en tilsagnsfullmakt på 75 mill kr. Tilsagnsfullmakten hadde til hensikt å redusere forskningsrådets likviditet og samtidig holde aktivitetsnivået høyere enn bevilgningene alene gav rom for. Likviditeten knytter seg til forsinket utbetaling av bundne midler og er derfor ikke fritt disponibel." ..."Det er fortsatt ønskelig med en reduksjon av de årlige budsjettoverføringene i Norges forskningsråd." Dersom man legger til grunn at reduksjonen i tilsagnsfullmakten ikke påvirker aktivitetsnivået i 1995 (innfris fra likviditetsoverskuddet og ikke fra bevilgningen), vil KUFs generelle bevilgning til Forskningsrådet *øke* med 2,5 prosent (og ikke gå ned med på 3,5 prosent slik som Tabell 4.3 viser). Bevilgningen til forskningsformål alene - når administrasjonsbevilgningen holdes utenfor - vil øke med 3,2 prosent.

I denne rapporten har vi imidlertid lagt til grunn at reduksjonen i tilsagnsfullmaktene fra NOE og KUF på til sammen 75 mill kr skal innfris

innenfor *bevilgningen* for 1995. Dette er i samsvar med Forskningsrådets egne forutsetninger og med NOEs resonnement vedr. tilsagnsfullmakten (s 78 i NOEs prp).

Stikkordet "kan overføres"

I behandlingen av statsbudsjettet for 1994 ble det vedtatt at stikkordet "kan overføres" kan knyttes til andre poster enn bygge-, anleggs- og materiellbevilgninger, uten at det må skje som unntak fra bevilgningsreglementet. I St.prp nr 1 (1994-95) er dette gjort for alle departementers poster for generelle tilskudd til Forskningsrådet bortsett fra Landbruksdepartementets (kap. 1137.50).

Program- og prosjektbevilgninger

I tillegg til de generelle tilskudd bevilges midler til programmer og prosjekter fra i alt 14 departementer.

Tabell 4.4 gir en oversikt over program- og prosjektbevilgninger for 1994. Beløpene for 1995 er basert på Forskningsrådets egne anslag. Anslagene er forbundet med usikkerhet på det nåværende tidspunkt.

De foreløpige anslag for program- og prosjektbevilgningene viser en nedgang på 6,8 prosent. Erfaringsmessig viser det seg imidlertid at denne type midler øker gjennom året. Reduksjonen i bevilgninger skyldes nedgang i EU-midler. Dette dreier seg om midler til videreføring av prosjekter igangsatt før 1.januar 1994, dvs før EØS-avtalen ble iverksatt. Disse midlene vil etter hver trappes ned. Fra 1994 dekkes norsk deltakelse i forskningssamarbeidet med EU av kontingenten til rammeprogrammene (kap. 288.70)

Tabell 4.4 Program- og prosjektmidler over statsbudsjettet til Norges forskningsråd etter departement i 1994 og 1995¹. Mill. kr.

Departement	SIII 1994	Forslag 1995	%-endring
Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	37,1	44,0	18,4
Nærings- og energidepartementet	10,0	7,8	-22,0
Fiskeridepartementet	17,4	16,0	-8,0
Landbruksdepartementet	20,4	11,1	-45,9
Miljøverndepartementet	4,2	3,5	-17,1
Administrasjonsdepartementet	4,4	3,2	-25,3
Barne- og familiedepartementet	16,0	16,5	3,4
Finansdepartementet	12,8	8,5	-33,9
Justisdepartementet	1,9	3,4	81,1
Kommunal- og arbeidsdepartementet	40,5	45,2	11,5
Kulturdepartementet	1,8	2,7	50,0
Samferdselsdepartementet	9,7	12,4	27,8
Soisaldepartementet	36,4	36,4	0,0
Utenriksdepartementet	21,4	20,7	-2,9
Sum prosjekt- og programbevilgninger ekskl. EU-midler	234,0	231,4	-1,1
EU-midler 2)	100,8	73,4	-27,2
Sum prosjekt- og programbevilgninger	334,8	304,8	-9,0

1 Anslagene for 1995 er usikre.

2 Bevilgninger over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets og Miljøverndepartementets budsjetter. Midlene fra KUF gjelder videreføring av prosjekter under EUs 3. rammeprogram som ble igangsatt før 1.1.1994, da EØS-avtalen ble iverksatt. Midlene fra MD gjelder miljøforskningsavtalen mellom Norge og EU.

Kilde: St.prp.nr 1 (1994-95) og Norges forskningsråd

Omtale av de enkelte departementer følger nedenfor.

4.3 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet

I Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjettproposisjon er Forskningsrådet tildelt en sentral rolle i forbindelse med hovedutfordringene for norsk forskning i 1995 under departementets forvaltningsområde:

Sikring av grunnforskningen

Det påpekes i denne sammenheng at Norges forskningsråd er tildelt ansvar for både grunnleggende og anvendt forskning på alle fagfelt. Det under-

strekes at ønsket om en bedre *kobling* mellom grunnforskning og anvendt forskning var en viktig begrunnelse for etableringen av rådet (s 244 i prp).

Sikre rekrutteringen

Her påpekes Forskningsrådets rolle i *kvalitets sikring av forskerutdanningen*. Arbeidet med å redusere gjennomføringstiden på doktorgradsstudiet skal fortsettes, og stipendiater i humaniora og samfunnsvitenskap må følges opp spesielt (s 245).

Optimalisering av internasjonalt samarbeid

Her sies det at det er en utfordring å styrke norsk deltakelse på alle områder og særlig der norske miljøer foreløpig har vært lite med. Forskningsrådet tillegges et særlig ansvar for å trekke norsk næringsliv mer med i samarbeidet.

1995-budsjettet

I følge "Forskning" nr. 6/94 har statsråd Gudmund Hernes uttalt at Norges forskningsråd er underlagt for mange føringer allerede, og at rådets forskningspolitisk strategiske rolle ikke må vingeklippes ytterligere av flere føringer. Men nettopp dette skjer i KUFs budsjettproposisjon for 1995. Bevilgningen for 1995 er i langt høyere grad enn i 1994 øremerket med beløp for bestemte formål. Øremerkingene innebærer ytterligere begrensninger på Forskningsrådets fullmakt til å fordele midler mellom områdene.

Av de resultatmål som departementet har angitt for Forskningsrådets post for forskningsformål (s 252-254 i prp), vil vi nevne følgende:

- Andelen av budsjettposten som går til grunnforskning, forventes å øke i overensstemmelse med Regjeringens prioritering av grunnforskning i Forskningsmeldingen (St meld nr 36 (1992-93)).
- Evaluering av programmer, prosjekter og forskningsmiljøer bør skje jevnlig. Det er svært viktig at evalueringene følges opp.
- Handlingsplanen for Nord-Norge skal videreføres.
- Grunnbevilgninger til de regionale stiftelsene skal videreføres "på minst samme nivå som i 1994."
- Satsingen på kvinne- og kjønnsforskning "må minst opprettholdes på dagens nivå".

- Et program for forskning for funksjonshemmede bør komme i gang fra 1995, i samsvar med Kirke- og undervisningskomitéens anbefaling i Innst S nr 192 (1992-93).
- Støtten til forskerrekruttering "skal samlet holdes på om lag samme nivå som i 1994, men styrkes i fag med mangel på rekrutter." "Ca 20 mill skal fortsatt nyttes til rekruttering innenfor havbruk, fiskeri og landbruk." (Rekrutteringstiltakene i disse områdene ble overført til Forskningsrådets budsjett i 1994.) For øvrig påpekes behovet for å få fram et bedre kunnskapsgrunnlag om doktorgradsgjennomføring, mobilitet og rekruttering av kvinner.
- "Støtten til [humanistisk forskning] skal økes til minst 77 mill kr i 1995." Under humanistisk forskning skal innsatsområdet Kultur- og tradisjonsformidlende forskning (KULT) styrkes ytterligere i 1995. På grunn av mangel på forskerrekrutter innen humaniora vektlegges tiltak for rekruttering og forskerutdanning.
- "Den samlede støtten [til medisinsk og helsefaglig forskning] bør utgjøre minst 80 mill kr, .."
- "Støtten bør minst ligge på 190 mill kr [til naturvitenskapelig og teknologisk grunnforskning] ..." Støtten til frie prosjekter innen disse områdene skal økes ut over dagens nivå. Samtidig skal støtten til følgeforskning innen de europeiske grunnforskningsprogrammene opprettholdes på samme nivå som i 1994.
- "Støtten [til miljø og utviklingsforskning] holdes på om lag tilsvarende nivå som i 1994, dvs ca 30 mill kr."
- Bevilgningen til Alternativ Framtid, som var på 5 mill kr i 1994, videreføres med samme beløp i 1995. Prosjektperioden utløper i 1995, og Forskningsrådet bes "vurdere hvilken plass denne forskningen skal ha innenfor rådets framtidige virksomhet".
- Om samfunnsvitenskapelig forskning heter det at de 90 mill kr som gikk til dette feltet i 1994, ble delt likt mellom grunnforskning og anvendt forskning. "Innsatsen til anvendt forskning over denne posten kan reduseres i 1995. Den anvendte samfunnsvitenskapelige forskningen finansieres i økende grad av brukerne."

Departementet er innstilt på å gi Norges forskningsråd hovedansvaret for å tildele basisbevilgningen til de institutter som nå er underlagt departementet selv.

Bevilgningen til administrasjon holdes på samme nominelle nivå i 1995 som i 1994. Departementet legger stor vekt på at Forskningsrådet må bli en helhetlig og samlet organisasjon, og på at det utvikles en administrasjon med høy kompetanse innen forskningspolitikk og forskningsstrategi.

Som en del av det strategiske arbeidet skal Forskningsrådet utarbeide konkrete retningslinjer for gjennomføringen av mer evalueringsbasert finansiering av forskningsinstituttene. Videre skal rådet arbeide videre med en brukerrettet strategi for kunnskaps- og teknologiformidling.

Forskningsrådet blir pålagt å fortsette arbeidet med å effektivisere den administrative virksomheten, og viser til at det i 1994 er lagt til rette for dette gjennom overføring av arbeidsgiveransvaret for rekrutterings- og prosjekttilsatt personale til forskningsinstitusjonene. Forskningsrådets avdeling i Trondheim er under avvikling.

Det påpekes videre at det enkelte departement i sin egen rapportering har behov for oversikt over hvordan Forskningsrådet har benyttet deres bevilgning. Det forutsettes derfor at Forskningsrådet finner fram til budsjett- og regnskapssystemer som gjør det mulig å følge bruken av de enkelte bevilgninger, og hvordan disse benyttes i forhold til departementenes målsettinger.

4.4 Nærings- og energidepartementet

Nærings- og energidepartementet er Forskningsrådets største enkeltfinansieringskilde. Departementets generelle bevilgning til Forskningsrådet reduseres fra 955 mill kr i 1994 til 902 mill kr i 1995, dvs. en nominell nedgang på 5,5 prosent, jf. Tabell 4.5.

Nærings- og energidepartementet er et sektordepartement. FoU-virksomhet betraktes i første rekke som et virkemiddel i næringspolitikken. I departementets budsjettproposisjon heter det (s 78):

"All forskning finansiert over Nærings- og energidepartementets budsjett skal være relevant for næringsutvikling eller ressursforvaltning."

Dette preger også departementets forhold til Forskningsrådet. Departementet ønsker gjennom målstyring å legge de overordnede rammene for Forskningsrådets forvaltning av midlene. Samtidig sies det at Forskningsrådet skal ha en viktig strategisk funksjon.

Departementet deler det generelle tilskuddet til Forskningsrådet for 1995 opp i tre underposter etter type forskningspolitisk virkemiddel. Disse framgår av Tabell 4.5:

Tabell 4.5 Nærings- og energidepartementets generelle bevilgning til Norges forskningsråd fordelt på virkemiddelkategorier i 1994 og 1995. Mill kr.

Virkemiddelkategori	SIII 1994 ¹	Budsj. 1995 ²	Budsj. 1995 ³	%-endring
Grunnbevilgninger til instituttene	100,0	95,0	90,9	-9,1
Strategiske programmer ekskl. Institutt for energiteknikk	158,5	161,0	154,1	-2,8
Strategiske programmer ved Institutt for energiteknikk	66,5	67,0	67,0	0,0
Brukerstyrt forskning	630,0	617,0	590,5	-6,3
Totalt	955,0	940,0	902,5	-5,5

1 Inkludert økning i tilsagnsfullmakt på 75 mill kr.

2 Departementets spesifikasjon. Uten redusert tilsagnsfullmakt på 37,5 mill kr.

3 Forskningsrådets foreløpige fordeling. Inkl. redusert tilsagnsfullmakt på 37,5 mill kr.

Departementet angir ikke hvilke underposter som skal belastes for reduksjonen i tilsagnsfullmakten. Forskningsrådet har selv tilpasset budsjettet til den reduserte rammen.

Den spesifikasjon av underposter og de føringer som framkommer i teksten i budsjettproposisjonen innebærer i praksis en meget sterk ørmerking av departementets forskningsrådsmidler. NOE er på den annen side det departement som har gått lengst i å la Forskningsrådet fordele grunnbevilgningene til instituttene.

For alle virkemiddelkategorier har departementet satt opp svært spesifiserte og detaljerte resultatmål for 1995, med konkrete tallangivelser for forventet økning i vitenskapelig publisering, doktorgrader, doktorgradsveiledning, forskermobilitet, andel kontraktsforskning mv.

Grunnbevilgningen

Denne skal i følge departementet sikre en langsiktig basis for forskningsfaglig aktivitet. Bevilgningen skal fordeles av Norges forskningsråd. Grunnbevilgningene omfatter i alt 20 institutter. Fra 1995 kanaliseres bevilgningen til strategiske programmer ved Institutt for energiteknikk over Forskningsrådets budsjettkapittel. Bakgrunnen for dette er at departementet mener at Norges forskningsråd bør ha et helhetlig ansvar for kompetanseoppbygging

i forskningsinstituttene (s 80 i NOEs prp). Likevel opprettholdes øremerkingen av disse midlene - til Haldenprosjektet og nukleær virksomhet på Kjeller - også for 1995 med til sammen 67 mill kr. Departementet ønsker imidlertid "som en forsøksordning" å oppheve øremerkingen av grunnbevilgning og midler til petroleums- og energiforskning ved IFE, som ble overført til Forskningsrådets budsjett i 1994.

Strategiske programmer

Disse er fra departementets side ment som et virkemiddel for å stimulere til langsiktig faglig virksomhet innen et institutt eller på et spesielt fagområde. Bevilgningen til strategiske programmer består av strategiske instituttprogrammer, strategiske universitetsprogrammer og temaorienterte grunnforskningsprogrammer. *Strategiske instituttprogrammer* utgjør sammen med grunnbevilgningene instituttens basisfinansiering og har som formål å bidra til at instituttsektoren utvikler seg til et godt tilbud for norsk næringsliv. *Strategiske universitetsprogrammer* støtter forskergrupper ved universitetene, med samme formål. *Temaorienterte grunnforskningsprogrammer* er nettverksprogrammer mellom forskningsmiljøer ved universitetene og forskningsinstitutter for å utvikle kompetanse på områder som er av betydning for norsk næringsliv.

Brukerstyrt forskning

Brukerstyrt forskning legger beslag på størstedelen av bevilgningen. Om denne heter det (s 84 i prp):

"Brukerstyrt forskning er et virkemiddel hvor hovedvekten legges på at det er *brukerne av forskningen som legger premissene*, for derved å sikre at resultatene tas i bruk. Det som skiller virkemidlet fra de øvrige, er at forskningsrådet tar på seg oppgaven å fungere som en arena for forskningssamarbeid mellom bedrifter, myndigheter og forskningsmiljøer. Det avgjørende ord i valg av forskningstema skal ligge hos brukerne, som i de fleste tilfeller også dekker en vesentlig del av kostnadene, som regel mer enn 50 pst."

Midlene til brukerstyrt forskning fordeles på 8 næringssektorer, jf Tabell 4.6.

Tabell 4.6 Nærings- og energidepartementets bevilgning til brukerstyrt forskning til Norges forskningsråd fordelt på næringssektorer i 1994 og 1995. Mill kr.

Næringssektor	SIII 1994 ¹	Budsj. 1995 ²	Budsj. 1995 ³	%- endring
Energisektoren	61,0	45,0	43,1	-29,3
Petroleumssektoren	82,0	86,0	82,3	0,4
Mekanisk industri	148,0	148,0	141,6	-4,3
Prosessindustrien	142,0	126,0	120,6	-15,1
Bygg- og anleggssektoren	82,0	77,0	73,7	-10,1
Bioteknologi og næringsmiddelindustri	10,0	20,0	19,1	91,0
Tjenestesektoren	57,0	58,0	55,5	-2,6
Bransjeuavhengige tiltak	48,0	57,0	54,6	13,8
Totalt	630,0	617,0	590,5	-6,3

1 Inkludert den brukerstyrte forsknings andel av økning i tilsagnfullmakten på 75 mill kr.

2 Departementets spesifikasjon. Ekskl. reduksjon i tilsagnsfullmakten.

3 Forskningsrådets foreløpige fordeling. Inkl. den brukerstyrte forsknings andel av redusert tilsagnsfullmakt på 37,5 mill kr.

Her foretas ytterligere øremerking fra departementets side, idet bevilgningsbeløpet spesifiseres per næringssektor i proposisjonen. Imidlertid er det fra departementets side ikke angitt hvordan reduksjonen i tilsagnsfullmaktene skal fordeles. Forskningsrådet har selv gjort den tilpasning som framgår av Tabell 4.6.

Samlet ser det ut til å bli en reduksjon på 6,3 prosent i bevilgningen til brukerstyrt forskning. Næringssektorene rammes ulikt. Særlig "Energisektoren", og i en viss grad "Prosessindustrien" og "Bygg- og anleggssektoren", må finne seg i betydelige reduksjoner, blir bevilgningene til "Bioteknologi og næringsmiddelindustri" relativt sett nesten fordoblet. Det siste har sammenheng med et forslag om å starte et nytt tverrfaglig forskningsprogram for å styrke næringsmiddelindustrien, i samarbeid med Fiskeridepartementet og Landbruksdepartementet. Det er imidlertid vanskelig å se at departementet har dekning for formuleringen (s 86 i prp) om at "regjeringen [ønsker] å videreføre FoU-aktivitetene innenfor energisektoren på omtrent samme nivå som i 1994".

For øvrig listes det opp en rekke resultatmål for den enkelte sektor. Disse varierer mye i graden av konkretisering, fra å "medvirke til at minst fem forskere veksler fra institutt eller høyskole til industrien" (Energi-

sektoren) til å "øke utnyttelsesgraden og verdiskapningen av norske ressurser" (Bioteknologi og næringsmiddelindustri).

Hver sektor omfatter en rekke forskningsprogrammer. Noen avsluttes, men de fleste føres videre. Av 14 nye programmer som Forskningsrådet har planlagt finner departementet at noen få kan igangsettes i 1995. De som lar seg lese ut av budsjettproposisjonen, er:

- Dypvannsteknologi (Petroleumssektoren)
- Grafisk industri (Mekanisk industri)
- Tekoindustri (Mekanisk industri)
- Styrking av næringsmiddelindustrien, tverrfaglig program (Bioteknologi og næringsmiddelindustri)
- Bioteknologi, tverrfaglig program finansiert av flere departementer (Bioteknologi og næringsmiddelindustri)
- Næringsrettet virksomhet innen medisin og helsesektoren (Tjenestesektoren)

EUREKA

EUREKA er et program for internasjonalt teknologisamarbeid mellom bedrifter og forskningsinstitusjoner. EUREKA-prosjekter finansieres over posten for brukerstyrte prosjekter, i første rekke under næringssektoren "Mekanisk industri". Bevilgningen utgjorde 35 mill kr i 1993. Departementet forventer en økning i etterspørselen etter finansiering av EUREKA-prosjekter som følge av aktivitetene i løpet av det norske formannskapsåret, som ble avsluttet i juni 1994. Dette kommer imidlertid ikke til uttrykk i form av økte bevilgninger - hverken til brukerstyrte prosjekter samlet eller til "Mekanisk industri", som tvert i mot ser ut til å få en nedgang på 4,3 prosent i forhold til 1994.

4.5 Fiskeridepartementet

Departementet foreslår en bevilgning til Forskningsrådet på 169,0 mill kr i 1995, mot 165,5 mill kr i 1994. Dette representerer en nominell økning på 2,1 prosent.

Fiskeridepartementets engasjement knytter seg i første rekke til forskning av relevans for fiskeri- og havbruksnæringene. Langtidsplanen for fiskeri- og havbruksforskning utløp i 1994. Departementet legger til grunn at rammen for Forskningsrådets fortsatte engasjement på dette området er Strategiplan for fiskeri- og havbruksforskningen fram mot år 2000.

Fiskeridepartementets omtale av Forskningsrådet er i mye mindre grad enn Nærings- og energidepartementet preget av føringer og øremerkinger m.h.t. disponeringen av rådets bevilgning (se likevel nedenfor). Følgende oversikt viser fordelingen av Forskningsrådets bevilgning for 1994 på ulike områder:

De fleste forskningsprogrammer innen fiskeri- og havbrukssektoren avsluttes i 1994, men Forskningsrådet planlegger en rekke nye programmer fra 1995. Departementet gir i budsjettproposisjonen en omtale av de nye programmene (s 34 og 35 i prp).

For to av programmene spesifiserer departementet bevilgningsbeløp. Dette gjelder et program for *næringsmiddelindustriforskning*, med finansiering både fra Næringsdepartementet, Fiskeridepartementet og Landbruksdepartementet. Om dette programmet heter det (s 36 i prp):

"Fiskeridepartementet mener at Næringsmiddelindustriprogrammet bør vektlegges sterkere innenfor den totale innsatsen innen fiskeri- og havbruksforskning. I tillegg vil Fiskeridepartementet øremerke 4 mill. kroner som skal anvendes i tilknytning til Næringsmiddelindustriprogrammet."

Videre forutsetter departementet 3 mill kr benyttet til videreføring av *sjøpattedyrforskningen* i 1995. Forskningsrådet får i forbindelse med dette programmet ansvar for at det gjennomføres et telletokt på vågehval i det nordøstatlantiske bestandsområdet.

Departementets fordeling av forskningsmidlene på områder i 1994 framgår av Tabell 4.7.

Tabell 4.7 Fiskeridepartementets generelle bevilgning til Norges forskningsråd fordelt på områder i 1994. Mill kr.

Område	SIII 1994
Ressursforskning	26,1
Havbruksforskning	44,9
Teknologi	23,8
Samfunn, økonomi og marked	8,0
Ikke programtilknyttede prosjekter	11,6
Tiltak for nyskaping	24,8
Stipendprogram, grunnbevilgning o.a.	26,3
Totalt	165,5

4.6 Landbruksdepartementet

Den generelle bevilgning fra Landbruksdepartementet til Forskningsrådet foreslås satt til 115,8 mill kr i 1995, mot 112,5 mill kr i 1994. Dette er en nominell økning på 3 mill kr eller 2,7 prosent når man korrigerer for at et tilskudd til Senter for bygdeforskning på 250 000 kr er overført Forskningsrådet fra et annet kapittel.

Landbruksdepartementet har også et betydelig forskningsengasjement *utenom* Forskningsrådet - i første rekke gjennom de to høgskoler som sorterer under departementet og gjennom bevilgninger til rekke forskningsinstitusjoner i landbruket.

Departementet ønsker at Forskningsrådet skal (s 125 i prp) "prioritere næringsmiddel- og skogindustriell FoU og FoU retta mot næringsutvikling og nyskaping og miljøkunnskap til støtte for ressursforvaltninga og kulturlandskap. Utvikling og kvalitetssikring av primærproduksjonen og foredlinga, bruksretta bioteknologi og marknads- og forbrukarkunnskap er prioritert."

Departementet legger videre vekt på at kjønnsperspektivet blir integrert i forskningsprogrammer og -prosjekter.

Departementet støtter Forskningsrådets hovedprioriteringer for de områder som berører departementets virksomhetsområde. Som de viktigste satsinger i 1995 nevnes:

- næringsmiddelindustri
- nyskappings-, nærings- og bedriftsorientert FoU
- miljøforskning
- fiske- og dyrehelse
- bioteknologi
- skog, husdyr, planter, jord
- kyst- og bygdeutvikling
- internasjonalisering

Programmet for *næringsmiddelindustri* er - som nevnt tidligere - et felles tiltak med finansiering både fra Næringsdepartementet, Fiskeridepartementet og Landbruksdepartementet. Programmet har som målsetting å tilføre den norske næringsmiddelindustrien kompetanse og teknologi som gjør den mer konkurransedyktig på et internasjonalt marked. Landbruksdepartementet legger vekt på at forskningsinnsatsen for næringsmiddelindustrien blir styrket, uten at midler blir øremerket til dette formål.

Landbruksdepartementets eneste øremerking av forskningsrådsmidler gjelder 3 mill kr (som tilsvarer budsjettøkningen i forhold til 1994) til *nyskapingstiltak og miljørettet næringsutvikling*. Midlene skal også ses i sammenheng med næringsmiddelforskningsprogrammet og "Forum for grønn verdiskapning" (se omtalen av Landbruksdepartementet).

To institutter får sin basisbevilgning fra Landbruksdepartementets midler til Forskningsrådet:

- Akvaforsk A/S
- Senter for bygdeforskning

I likhet med Fiskeridepartementet, men i motsetning til Næringsdepartementet, er det i budsjettproposisjonen ikke angitt spesifikke prosess- og resultatmål for Landbruksdepartementets midler til Forskningsrådet. Departementet legger imidlertid vekt på at Forskningsrådet *selv* utvikler slike mål og rapporter i forhold til målene, og forutsetter at det holdes nær kontakt til departementet i denne forbindelse.

4.7 Miljøverndepartementet

Som generelle bevilgninger fra Miljøverndepartementet regner Forskningsrådet forskningsprogrammer over kap. 1410.50 og rekrutteringsstipendier til kvinnelige miljøvernforskere over kap. 1410.70. I budsjettforslaget for 1995 utgjør bevilgningene til sammen 66,7 mill kr. Dette er en økning på 4,7 prosent fra 1994.

Bevilgningen til forskningsprogrammer viser en nominell økning på 5 prosent i forhold til 1994. Igangværende forskningsprogrammer bli prioritert framfor oppstart av nye. Fordelingen av programmidlene framgår av Tabell 4.8. Kategorien Andre aktiviteter inkluderer bl a tilskudd til miljøprofessorater for undervisning innenfor forskjellige fagområder knyttet til miljø innenfor marinbiologiske fagområder (Univ. i Bergen), miljøfag/landskapsøkologi (Univ. i Oslo), energiutnyttelse (Univ. i Trondheim), ressursøkonomi (Univ. i Tromsø) og samfunnsfag og økonomi (Norges landbruks-høgskole). Stillingshjemplene er ført under KUF mens MD dekker lønnsutgiftene de fem første årene.

Tabell 4.8 Miljøverndepartementets bevilgning til forskningsprogrammer mm administrert av Norges forskningsråd i 1994 og 1985. Mill kr.

Programmer for forskning om:	SIII 1994	Forslag 1995	%- endring
Samfunnsmessige forutsetninger for en bærekraftig utvikling	6,3	10,2	61,9
Miljøvennlig teknologi	7,1	8,6	21,1
Klimaendringer	7,0	7,0	0,0
Forurensninger og miljøbetiget livskvalitet	14,8	15,3	3,4
Bærekraftig ressursforvaltning og biologisk mangfold	21,9	19,4	-11,4
Andre aktiviteter, herunder tilskudd til miljøprofessorater	3,4	3,0	-11,8
Totalt	60,5	63,5	5,0

Forskningsrådet står også for tildelingen av rekrutteringsstipend for kvinnelige miljøvernforskere. Departementet forutsetter en betydelig delfinansiering fra vertsinstitusjonene. Det foreslås 3,2 mill kr til dette formålet, samme beløp som i 1994.

5 Enkelte andre departementer

5.1 Nærings- og energidepartementet

I budsjettproposisjonen frå Nærings- og energidepartementet (NOE) heiter det innleiingsvis at det har vore ei overordna målsetjing for regjeringa dei siste åra å "øke konkurransekraften i norsk næringsliv og sikre markedsadgang for norske produkter." (s. 7) I følgje proposisjonen vil dette arbeidet verte vidareført komande år, og departementet sine strategiar og løyvingar med omsyn til forskning og utvikling (FoU) vert sett på som viktige instrument i samband med dette. Dei viktigaste endringane i departementet sitt budsjettforslag er at løyvingane til Institutt for energiteknikk (IFE) vert foreslått kanalisert gjennom Noregs forskningsråd (NFR), og at tilsagnsfullmakta til Forskningsrådet vert foreslått redusert med 37,5 mill. kroner. Vidare gjer departementet framlegg om å redusere løyvingane til Forsknings- og utviklingskontrakter med 36 mill. kroner. I alt foreslår departementet å løyve 1 324 mill. kroner til FoU-verksemd neste år. Dette er i henhold til dei tal som vert lagt fram i proposisjonen ein auke på 1,7 prosent samanlikna med SIII 1994. Justerer vi for reduksjonen i tilsagnsfullmaka kjem vi ut med 1 295 mill. kroner, ein reduksjon på 6,7 prosent samalikna med inneverande år. Under følgjer ein nærare omtale av dei einskilde budsjettpostane i programkategori 17.20, Forskning og utvikling.

Hovudmålsetjingar for departementet

Den overordna målsetjinga for FoU over NOE sitt budsjett er at den skal bidra til å auke næringslivet sin eigen innsats på dette området. Ei anna hovudmålsetjing for departementet er at FoU-verksemd skal "bidra til et konkurransedyktig norsk næringsliv og økt eksport." (s. 77) I samband med dette ser ein det som viktig at Noreg tek aktivt del i det europeiske forskningssamarbeidet, m.a. gjennom EU sitt 4. rammeprogram for forskning, gjennom EUREKA-samarbeidet og Den europeiske romorganisasjonen (ESA). Ein legg vidare vekt på at den sterke prioriteringa av verdiskaping i samfunnet må følgjast opp av miljøpolitiske målsetjingar. Det heiter m.a. at "Regjeringa vil støtte både teknologisk og samfunnsfaglig FoU for å gi økt kunnskap om forvaltning av naturressursene." (s. 77) Ein tenkjer seg miljøteknologi som ei mulig vekstnæring der miljøutfordringar vert sett på som framtidig marknadsgrunnlag for norsk næringsliv. I kapittelet om Sektorovergripande miljøpolitikk (s. 24-30) understrekar departementet

ytterlegare verdien av forskning for utvikling av miljøteknologi. Dette ser ein som viktig både som lekk i å innarbeide miljøomsyn i produkt- og prosessutvikling, og som konkurranseføremøn i marknadsføringa av ferdige produkt. Ein fremjar også krav om konsekvensutredningar for næringslivs-prosjekt på over 250 mill. kroner, noko som kan verke til auka innsats på miljøretta forskning. Satsing på informasjonsteknologi spelar framleis ei sentral rolle når det gjeld å "effektivisere næringsliv og offentlig sektor, samt delta i fronten av utvikling av morgendagens informasjonssamfunn." (s. 77) Ein er vidare oppteken av at offentlege etatar og næringsliv samarbeider om FoU-prosjekt noko ein søker å oppnå gjennom målretta bruk av Forsknings- og utviklingskontrakter. Det bør elles nemnast at departementet i årets budsjett legg relativt stor vekt på det ein kallar industrielt rettsvern. Ein er oppteken av at nasjonale og internasjonale patentregister i større grad må takast i bruk som strategisk konkurransefaktor og for å unngå å bruke FoU-ressursar på utvikling av produkt som allereie er kjent på marknaden. Endeleg vert det påpeika at departementet ser det som viktig at FoU-innsatsen vert sett i system gjennom m.a. mål- og resultatstyring og at ein vil leggje større vekt på "evaluering og måling av resultat av den offentlige innsatsen." (s. 78) Dette kjem også til uttrykk i sjølve proposisjonen som er svært mål- og resultatorientert, og der ein er svært detaljert med omsyn til kva ein forventar å få att for forskningsinnsatsen. Ein set til ein viss grad likskapsteikn mellom kvalitet og kvantitet noko som bør gje grunn til uro. Eksempel på denne praksisen i årets budsjettproposisjon finn vi m.a. i underpost 70.3, Strategiske program. I sin iver etter å telje resultat har departementet her sett krav om at det skal "publiseres minst 100 artikler i internasjonalt anerkjente tidsskrifter eller som arbeider på internasjonale fagkonferanser." (s.83) Eit anna eksempel på same praksisen finn ein i underpost 70.4, Brukerstyrt forskning. Her seier departementet at eit resultatmål for dei pågåande programma i prosessindustrien er "35 registrerte patenter, 40 nye eller videreutviklede produkter, 40 nye eller videreutviklede produksjonsprosesser." (s. 89) Både kriterieval og detaljeringsgrad frå departementet si side er overraskande.

Noregs forskningsråd

Som vist i Tabell 5.1 foreslår departementet ein auke i løyvingane til Noregs forskningsråd (NFR) på 6,8 prosent i forhold til SIII 1994. Auken kjem som resultat av at løyvingane til Institutt for energiteknikk (IFE) neste år er foreslått kanalisert gjennom NFR. Det vert som ei forsøksordning foreslått

å oppheve øyremerkinga av grunnløyving og midlar til petroleums- og energiforskning ved IFE, medan ein vel å oppretthalde øyremerkinga av midlar til Haldenprosjektet (25 mill. kroner) og nukleær verksemd ved anlegget på Kjeller (42 mill. kroner). Bakgrunnen for den nye ordninga er at departementet ynskjer at NFR skal ha eit meir heilskapleg ansvar for instituttsektoren. Det skjer likevel berre i liten utstrekning sidan NOE vel å oppretthalde øyremerkinga av størstedelen av midlane til IFE. Departementet vert også neste år Forskningsrådet si største finansieringskjelde med ei løyving på 940 mill. kroner og ei tilsagnsfullmakt på 127,5 mill. kroner. I høve til 1994 er tilsagnsfullmakta foreslått redusert med 37,5 mill. kroner noko som inneber eit kutt i aktivitetsnivået neste år. Meir om løyvingane til NFR finn du i kapittel 4.

Norsk romsenter

Framlegget til løyving for Norsk romsenter vert omlag av same storleik som for 1994. Ei viktig målsetjing for regjeringa er at fleire norske industriverksemder kjem på banen når det gjeld romrelatert næringsverksemd, og på bakgrunn av erfaringane så langt er målet at innsatsen på dette området skal skape ein gjennomsnittleg omsetningsvekst på minst 15 prosent pr. år. Ein viktig strategi for å nå dette målet er medlemskap i Den europeiske romorganisasjonen (ESA). Framlegget til løyving for Norsk romsenter fordeler seg på fire område. Vedrørande obligatoriske utgifter til ESA er det gjort framlegg om 66,5 mill. kroner for 1995. Dette er ein auke på 2,3 prosent samanlikna med inneverande år. Når det gjeld frivilige ESA program gjer departementet framlegg om å løyve 123,9 mill. kroner neste år noko som inneber ein reduksjon på 3,2 prosent i forhold til 1994. Til administrasjonskostnader vil departementet løyve 19,6 mill. kroner, medan ein vil setje av 25 mill. til Nasjonale følgeprogram.

Forsknings- og utviklingskontrakter

Ordninga med forsknings- og utviklingskontrakter vert administrert av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) og er i framlegget til statsbudsjett for 1995 delt i to underpostar, Offentlege forsknings- og utviklingskontrakter (OFU) og Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter (IFU). Formålet med OFU er i første rekkje å "bidra til effektivisering av offentlige etater ved at de får tilgang på ny teknologi/nye løsninger," samt å "styrke norsk industris muligheter for leveranser til det offentlige samtidig som bedriftenes konkurransevne i et større marked styrkes." (s. 99) Som

eksempel på dette viser departementet til utbygginga av ny hovudflyplass på Gardermoen der ein tek sikte på å løyve inntil 15 mill. kroner til OFU-kontrakter. Ein ser det også som viktig at kommuner og fylkeskommuner engasjerer seg i næringsutvikling og peikar m.a. på miljø, samferdsel og helse som interessante sektorar. Herunder vert det m.a. foreslått 3 mill. kroner som skal øyremerkast til tilskotsordninga for norske produsentar av tekniske hjelpemiddel for funksjonshemma, samt 1,5 mill. kroner som skal avsetjast til eit SINTEF-prosjekt om innovasjonsbistand i helsesektoren. Målsetjinga er igjen å stimulere til auka samarbeid mellom det offentlege og næringslivet. NOE foreslår at det vert løyvd nærare 109 mill. kroner til OFU-kontrakter neste år. Dette er ein reduksjon på 20,6 prosent i høve til inneverande år.

Ordninga med IFU-kontrakter vart starta i 1994 som lekk i regjeringa si næringspolitiske satsing. Ordninga er først og fremst tiltenkt pilotprosjekt som har til formål "å stimulere til samarbeid om produktutvikling mellom en større kundebedrift og en eller flere mindre leverandørbedrifter." (s. 100) Tanken er at dette skal bidra til utvikling av nettverk og industrielle miljø. Departementet hevdar at erfaringane med ordninga så langt har vore positive, og at ein såleis vil satse på vidare marknadsføring og utvikling. SND og NFR har inngått eit samarbeid om denne ordninga, noko som vil verte utvikla vidare i komande år. For 1995 er det foreslått ei løyving til IFU-kontrakter på 20 mill. kroner. Dette er ein reduksjon på 28,6 prosent samanlikna med 1994.

Departementet sitt totale framlegg til løyving for forsknings- og utviklingskontrakter i 1995 er på 128,8 mill. kroner, ein reduksjon på 21,9 prosent i høve til 1994. Det vert vidare gjort framlegg om ei tilsagnsfullmakt på 70 mill. kroner -same nivå som i fjor.

Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogram

Under Kap. 924 i proposisjonen frå NOE heiter det m.a. at "internasjonalt samarbeid innen forsknings- og næringspolitikken er høyt prioritert som et viktig supplement til den forskning som utføres nasjonalt." (s. 101) Som nemnt innleiingsvis ser ein det som spesielt viktig med norsk deltaking i EU sitt 4. rammeprogram for forskning, EUREKA og ESA. EU sitt 4. rammeprogram for forskning vert igangsett ved årsskiftet 1994/95, og Noreg sin kontingent vert dekkja over Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet sitt budsjett. NOE deltek i finansiering av EUREKA-prosjekt over budsjettposten brukarstyrte prosjekt i forskningsrådet, medan kontingenten til ESA

vert dekkja gjennom løyvingane til Norsk romsenter. Elles rettar NOE sin innsats på dette området seg mot Nordisk energiforskningsprogram, Fransk-Norsk Stiftelse og IMPACT-programmet. Nordisk energiforskningsprogram skulle opphaveleg sluttførast i inneverande år, men vert på bakgrunn av vedtak i Nordisk ministerråd vidareført fram til 1998. Departementet foreslår å løyve 4,5 mill kroner til dette formålet i 1995. Når det gjeld Fransk-Norsk Stiftelse ser departementet på denne som ei viktig forklaring på det gode norsk-franske samarbeidet innan EUREKA, og foreslår for 1995 ei løyving på 4,8 mill. kroner. IMPACT (Information Market Policy ACTions) er eit EU initiert program som tek sikte på å styrke Europa si stilling når det gjeld informasjonstenester samt å leggje til rette for ein indre marknad for slike tenester. Noreg deltek i programmet gjennom EØS-avtalen, og for å sikre nasjonal oppfølging og utvikling av programmet vart Norsk IMPACT oppretta våren 1993. For 1995 har departementet foreslått ei løyving på 3 mill. kroner der 1,5 mill. går til Norsk IMPACT og 1,5 mill. til dekning av Noreg sin kontingent.

Løyvingane til internasjonalt samarbeid (underpost 70.1) neste år vert, dersom regjeringa får det som den vil, på 12,3 mill. kroner. Dette er ein auke på 7 prosent samanlikna med inneverande år.

FoU-program utanfor Noregs forskningsråd

Departementet finansierer også tre program utanfor Noregs forskningsråd. Anvendt vassdragsforskning går i regi av Noregs vassdrags- og energiverk (NVE), og den foreslåtte løyvinga for 1995 er på 3,8 mill. kroner. Energiinformasjonsutveksling er eit program i regi av IFE og her gjer departementet framlegg om 1,7 mill. kroner. Det tredje og siste programmet, snøskredforskning, går i regi av Noregs geotekniske institutt (NGI) og departementet gjer framlegg om å løyve 2,5 mill. kroner til dette formålet. Dette er same beløp som for inneverande år. Dei samla løyvingane til FoU-program utanfor NFR (underpost 70.2) vert etter NOE sitt framlegg på 8 mill. kroner, ein reduksjon på 20 prosent i forhold til 1994.

I tillegg til dette har Oljedirektoratet ansvaret for to mindre forskningsprosjekt, RUTH og PROFIT. Departementet føreset at utgiftene i samband med desse prosjekta vert dekkja inn gjennom oppdragsinntekter, som saman med eit tredje prosjekt DISKOS, er stipulert til 2,5 mill. i budsjettet for 1995. Avslutningsvis bør det nemnast at departementet går inn for å løyve 14 mill. kroner for 1995 til oppføring av Norsk Oljemuseum i Stavanger. Det vert i tillegg gjort framlegg om ei tilsagnsfullmakt på inntil 51 mill.

kroner til oppføring og drift av nybygget. Norsk Oljemuseum skal fungere som kombinert museum, forskningsinstitusjon og opplevelsessenter. Til Stiftelsen Universitetsstudiene på Svalbard (UNIS) er det for 1995 gjort framlegg om å avsettje byggjeløyvingar på i alt 23 mill. kroner. Byggje-arbeida vart igongsett sommaren 1994, og planen er at undervisningsbygget skal stå ferdig hausten 1995.

Tabell 5.1 under gjev ei oppstilling over NOE sitt framlegg til løyvingar over programkategori 17.20, Forskning og utvikling for 1995.

Tabell 5.1 Løyvingar for 1994 (SIII) og framlegg for 1995 over Nærings- og energidepartementet sin programkategori 17.20, Forskning og utvikling. (1 000 kr)

Institusjon/ tiltak	SIII 1994	Forslag 1995	%-endring
Noregs forskningsråd (NFR) (kap. 0920) inkl Institutt for energiteknikk (IFE) (kap. 0921)	880 000	940 000	6,8
Auke i tilsagnsfullmakt	75 000		
Kutt i tilsagnsfullmakt		37 500	
Sum NFR	955 000	902 500	-5,5
Norsk romsenter (kap. 0922)	235 500	235 000	-0,2
Forsknings- og utviklingskontrakter (kap. 0923)	165 000	128 800	-21,9
Internasjonalt samarbeid og utviklingsprogram (kap. 0924)	21 500	20 300	-5,6
FoU-program utanfor NFR (underpost 70.2)	10 000	8 000	-20
Sum kategori 17.20	1 387 000	1 294 600	-6,7

Kjelde: St.prp. nr. 1 1994-95. Nærings- og energidepartementet.

5.2 Fiskeridepartementet

Fiskeridepartementets (FID) satsing innenfor forskning og utvikling (FoU) dekker både forvaltningsrettet og næringsrettet forskning og omfatter prosjekter og tiltak innenfor alle deler av verdikjeden. Departementet legger stor vekt på å styrke norsk fiskeri- og havbruksforskningss plass i det internasjonale forskningssamarbeidet, og å utnytte de muligheter bl.a. deltakelse i EUs forskningsprogrammer gir for å fremme norsk fiskeri- og havbruksforskning gjennom samarbeid og kunnskapsutvikling.

Departementets programkategori for FoU (16.20) dekker utgifter til drift og investeringer ved Havforskningsinstituttet, forskningsfartøyene og Fiskeridirektoratets Ernæringsinstitutt, samt tilskudd til Norges forskningsråd, Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS og Program for utvikling og stimulering av havbeite (PUSH).

Tabell 5.1 viser FIDs bevilgninger til forskning og utvikling i 1995.

Tabell 5.1 Bevilgninger til forskning og utvikling i 1994 og 1995. Mill. kr.

	S III	Forslag 1995	%-vis endring
Havforskningsinstituttet	158,3	174,6	10,3
Drift av forskningsfartøyene	71,8	93,4	30,1
Fiskeri- og havbruksforskning	224,9	225,7	0,3
Sum	455,0	493,7	8,5

Som det framgår av tabellen utgjør FIDs forslag til FoU bevilgninger i 1995 493,7 mill. kr. Dette er en nominell økning på 8,5 prosent i forhold til vedtatt budsjett i 1994. Veksten er ikke reell, og skyldes for det meste innarbeiding av oppdragsinntekter og -utgifter ved Havforskningsinstituttet (kap.1020) og Fiskeridepartementets Ernæringsinstitutt under kap.1023 Fiskeri- og havbruksforskning. Ser vi bort fra oppdragsforskningen (post 21), økes bevilgningen med 1,7 prosent. Denne økningen er knyttet til investeringer i tilbygg ved Havforskningsinstituttet og styrkning av næringsmiddelindustriprogrammet i Norges forskningsråd. (St.prp.nr. 1 1994-1995 FID, s. 8).

169 mill. kr kanaliseres gjennom Norges forskningsråd, en økning på 3,5 mill. kr eller 2,1 prosent fra fjorårets vedtatte budsjett. De fleste forskningsprogrammene innen fiskeri- og havbrukssektoren avsluttes i 1994. Forskningsrådet planlegger igangsatt en rekke ny programmer fra 1995. Disse programmene er rettet mot følgende områder: marin og ressursforvaltning, marine ressurser og hav- og fjordmiljø, teknologiutvikling i fiskerisektoren, produksjon av laksefisk, næringsmiddelindustri, bioteknologi, fiske- og dyrehelse, marine arter i oppdrett og kyst- og bygdeutvikling. Spesielt programmet rettet for næringsmiddelindustrien er et sentralt innsatsområde for 1995. Som for foregående år er det lagt opp til at flere av programmene også får andre finansieringskilder enn FID.

Forskning og utvikling er et vesentlig virkemiddel i FIDs miljøpolitikk, og ca. 20 prosent av totalbevilgningen, i overkant av 150 mill. kr, er foreslått bevilget til miljørelaterte FoU-tiltak i 1995.

I FIDs budsjettforslag får Havforskningsinstituttet en nominell vekst på 10,3 prosent. Trekker vi fra oppdragsmidlene (post 21), er den nominelle økningen på kun 0,3 prosent.

Havforskningsinstituttets virksomhet vil i 1995 bli organisert i 11 programmer. Disse kan grupperes inn under tre hovedområder: miljø, ressurser og fangst og havbruk.

Forskningsfartøyene er Havforskningsinstituttets viktigste forskningsverktøy, og mesteparten av instituttets forskningsprogrammer innen miljø og ressurser og fangst bruker data fra fartøyene. Driftsutgiftene til forskningsfartøyene foreslås økt med 23,1 mill. kr i 1995. Av dette gjelder hele 19 mill. kr. drift av et av de seks forskningsfartøyene som nyttes til u-landsforskning på oppdrag fra NORAD.

Det er kun små endringer i de samlede bevilgningene til fiskeri- og havbruksforskning. I forhold til 1994 viser budsjettforslaget en nominell vekst på 0,3 prosent. Av disse bevilgningene opprettholdes programmet (PUSH) på samme nivå som i 1994 (ca. 20 mill. kr), tilskuddet til Norges forskningsråd økes som tidligere nevnt, mens tilskuddet til Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS reduseres fra 16 mill. kr til 13,3 mill. kr og tilskudd til utviklingstiltak reduseres fra 13 mill. kr til 12 mill. kr. (St.prp. nr. 1 1994-95 FID, s. 30).

Internasjonalt forskningssamarbeid

Norge deltar i Det internasjonale råd for havforskning (ICES). Organisasjonen gir myndighetene råd om fiskebestandens størrelse, totalkvoter og andre reguleringsbestemmelser. Med utgangspunkt i denne rådgivning drøfter Norge med de aktuelle parter de årlige kvoter og øvrige reguleringer for de enkelte fiskebestandene. Det bevilges vel 1,2 mill. kr i tilskudd til ICES i FIDs budsjettforslag i 1995 mot 1,1 mill. kr i det vedtatte 1994 budsjettet. Dette gir en nominell økning på 6,3 prosent.

5.3 Landbruksdepartementet

Det blir i 1995 foreslått bevilgninger på tilsammen 674 mill. kr til forskning over Landbruksdepartementets (LD) budsjett (ekskl. bevilgninger til bygg over LDs budsjett til landbruksforskning). Med dette holder en oppe realverdien i midlene til landbruksforskning i 1995 i forhold til 1994. Det stilles

115,8 mill. kr til disposisjon for Norges forskningsråd, en nominell vekst på 2,9 prosent i forhold til det vedtatte 1994-budsjettet. (St.prp. nr.1 1994-1995 LD, s.79).

LD prioriterer særlig forskning innenfor allsidig næringsutvikling, næringsmiddel, internasjonalisering, skogbruk og bruksrettet bioteknologi. Det blir lagt stor vekt på å integrere bruksrettet forskning med strategier for næringsutvikling i 1995.

LD understreker sterkt behovet for en bedre kopling mellom FoU og næringslivsvirksomhet. Departementet foreslår at Statens Landbruksbank og Norges forskningsråd inngår et samarbeid om forskning og næringsutvikling, og at det blir opprettet et "Forum for grønn verdiskaping" mellom LD, Statens Landbruksbank, Norges forskningsråd, høyskolene og forskningsinstitusjonene innenfor landbruksforskningen.

LD legger også stor vekt på forskningen rettet mot næringsmiddelindustrien. I samråd med berørte departementer har Norges forskningsråd utarbeidet et nytt forskningsprogram for næringsmiddelindustrien (Norforsk). Departementet vil særlig legge vekt på å øke innsatsen når det gjelder forskning for skogindustrien og skogbasert virksomhet. Tanken er å styrke konkurranseevnen og verdiskapningen i denne sektoren.

LD understreker nødvendigheten av at forsknings- og utdanningsinstitusjonene arbeider for å styrke det internasjonale samarbeidet. Dette er bl.a. viktig for å styrke kvaliteten på det norske forskningsmiljøet, og for å øke utbyttet av forskning og utdanning i Norge. LD vil prioritere deltakelse i EUs forskningsprogrammer og i studentutvekslingsprogrammene i EU og Norden, sammen med deltakelse i Nordisk industrifonds "Norfood" og Nordisk treteknologi-program, Euroagri (Eureka) og COST-samarbeidet mellom EU- og EFTA-landene.

Noen budsjettforslag

LDs samlede basisbevilgninger til sine forskningsinstitutter opprettholdes på omtrent samme nivå som i 1994. For Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning og Norsk institutt for jord- og skogkartlegging er det en svak reduksjon i bevilgningsforslagene i forhold til fjorårets vedtatte budsjett, hhv. en nominell reduksjon på 0,1 prosent og 0,6 prosent. Norsk institutt for skogforskning og Statens Veterinære laboratorier får derimot ifølge budsjettforslaget en nominell vekst på hhv. 3,9 prosent og 5,2 prosent. (St.prp. nr.1 1994-1995 LD, s.30).

LDs del av basisbevilgningene til miljøinstituttet Senter for jordfaglig miljøforskning (JORDFORSK) reduseres med 4 prosent til 5,5 mill. kr. i 1995. Det må understrekes at JORDFORSK også mottar vel 5,2 mill. kr i basisbevilgninger fra Miljøverndepartementet i 1995. Bevilgningen til Senter for bygdeforskning er tatt ut av kap. 1104 og lagt til kap. 1137 Norges forskningsråd for å samle denne typen støtte på et sted.

Byggeaktivitet

Departementet foreslår at det bevilges 38,3 mill. kr til videreføring av Statens næringsmiddeltilsyns nybygg i veterinærmiljøet på Adamstuen i Oslo og 30 mill. kr til videreføring av NLH/Planteforsk/Landbrukstilsynet og NISK - tilbygg i 1995. Videre foreslås det en bevilgning på 6,1 mill. kr til videreføring av Planteforsks nybygg på Tjøtta.

Omorganiseringer og organisatoriske tilpasninger

I 1993 startet arbeidet med å legge til rette for en fusjonering av Statens plantevern og Statens forskningsstasjoner i landbruket fra 1. januar 1995. Et felles interimstyre og felles direktør for de to institusjonene har ledet prosessen, og alt ligger til rette for at den nye fusjonerte institusjonen blir en realitet fra årskiftet 1995. Det nye instituttet har fått navnet Norsk institutt for planteforskning (Planteforsk), og har fått en bevilgning på 144,7 mill. kr i budsjettforslaget fra LD. De to institusjonene, Statens Plantevern og Statens forskningsstasjoner i landbruket, fikk tilsammen bevilget 138,6 mill. kr i det vedtatte 1994-budsjettet.

Det nye instituttet, Planteforsk, skal være en institusjon innenfor bruksrettet planteforskning i jord- og hagebruk på internasjonalt nivå, med nasjonalt ansvar og regional forankring. Institusjonen har hovedsete i Ås, men med forgreininger lokalisert i alle deler av landet.

På bakgrunn av St.meld. nr. 36 (1992-93) - Om forskning og Stortinget sin håndtering av meldingen, har et offentlig utvalg gjennomført en utredning av Norges landbrukshøgskole (NLH) og Norges veterinærhøgskole (NVH) sin framtidige plass i utdannings- og forskningssystemet og deres framtidige departementstilknytning. Et samlet utvalg mener det er behov for en vesentlig omorganisering, der en større del av landbruksforskningen blir samlet under høgskolene. Flertallet i utvalget (6 av 8) vil beholde NLH og NVH under LD, mens mindretallet (2) går inn for overføring til KUF. Et samlet utvalg mener at utdanningspolitikken må være KUF sitt forslag.

Utvalget foreslår også at Veterinærmedisinsk senter i Tromsø (VETMEST) blir slått sammen med NVH.

LD foreslår i sitt budsjettforslag at VETMEST blir slått sammen med NVH med virkning fra 01.01.95 (St. prp. nr. 1 1994-1995 LD, s. 82).

Norges landbrukshøgskole og Norges veterinærhøgskole

LD understreker i sitt budsjettforslag at NLH må prioritere grunnforskningen høyt, slik at høgskolens kompetansenivå kan holdes vedlike og utvikles. Det sies videre at NLH innen både forskning og undervisning må fortsette med omprioritering av ressurser til nye fagområder, slik at NLH-kandidatene kan styrke kompetansen sin på nye og utvidede arbeidsområder og samfunnssektorer. LD legger vekt på at høgskolen utvikler videre og styrker samarbeidet i Ås-miljøet og med universitetene, NVH og regionale institusjoner. Det internasjonale samarbeidet skal også utvikles.

NLHs satsingsområder i 1995 er som følger: bygde og næringsutvikling, miljø-, natur- og arealforvaltning, internasjonalt samarbeid samt næringsmiddelforskning og foredling.

Grunnet økningen i studentopptaket hver år i perioden 1991-94, vil tallet på studieplasser ved NLH øke med 180 i 1995. På grunn av den økte studentilstrømningen foreslår LD å opprette 10 faste stillingshjemler. I forbindelse den økte oppdragsvirksomheten ved NLH foreslås det i tillegg at det opprettes 4 oppdragshjemler.

LD legger vekt på at NVH videreutvikler og styrker samarbeidet med relevante institusjoner både nasjonalt og internasjonalt for å sikre kvalitet, relevans og effektivitet i virksomheten. Det sies videre at NVH må definere sin egen rolle i samspillet med andre U&H-institusjoner og forskningsinstitusjoner i de endringsprosessene som norsk landbruk og næringsmiddelindustrien står ovenfor. Viktig i denne sammenhengen er signalene fra St.prp. 8 (1992-93), "Landbruk i utvikling", og Konkurransestrategier for norsk mat, der NVH har en viktig rolle i kvalitetssikringen i primærproduksjon, forebyggende helsearbeid, besetningsdiagnostikk og veterinære tjenester i store populasjoner. (St.prp. nr. 1 1994-1995 LD, s. 100).

LD foreslår at det blir tatt opp 56 nye studenter ved Norges veterinærhøgskole (NVH), en økning på 8 studenter i fra 1994. På grunn av økningen i antall studenter foreslår departementet at det opprettes 6,5 faste stillingshjemler. I forbindelse med at aktiviteten ved VETMEST i Tromsø blir overført til NVH, foreslår LD at det blir opprettet 12 faste og 8 tidsavgrensede stillingshjemler.

Tabell 5.2 viser bevilgningene til NLH og NVH i 1995.

Tabell 5.2 Bevilgninger til Norges landbrukshøgskole og Norges veterinærhøgskole i 1994 og 1995. Mill. kr.

Utgiftskategorier	Norges landbrukshøgskole			Norges veterinærhøgskole		
	S III 1994	Forslag 1995	%-vis endring	S III 1994	Forslag 1995	%-vis endring
Lønn og godtgjørelse	176,8	182,4	3,1	69,9	73,6	5,2
Annen drift ekskl. oppdrag	94,1	95,0	1,0	43,0	47,4	10,2
Sum driftsutgifter	270,9	277,3	2,4	112,9	121,0	7,2
Bygg/utstyr	6,0	41,0	583	.. ¹	.. ¹	-
Sum uten oppdrag	276,9	318,3	15,0	112,9	121,0	7,2
Oppdrag	96,5	100,0	3,6	21,5	24,5	14,0
Total sum	373,4	418,4	12,1	134,4	145,5	8,2

- 1 Ombyggingen ved NVH inngår i nybygg til Statens Næringsmiddeltilsyn (Kap 1114, post 30). Beløpet kan ikke spesifiseres.

5.4 Miljøverndepartementet

Miljøverndepartementets (MD) budsjett utgjør i 1995 tilsammen 2,533 mill. kr mot 2,501 mill. kr i det vedtatte 1994-budsjettet. Dette gir en nominell vekst på 1,3 prosent.

Europarådet har besluttet at 1995 skal være et europeisk naturvernår. Regjeringen markerer Naturvernåret 1995 gjennom en sterk satsing på naturverntiltak på MDs budsjett. Bevilgningene til slike tiltak øker med nesten 20 prosent i forhold til 1994. For innsatsen er det valgt to hovedtemaer, bevaring av biologisk mangfold og styrking av allemannsretten.

FoU-bevilgninger

I alt er det foreslått bevilget 357 mill. kr til miljøvernforskning over MDs budsjettet i 1995 mot 345 mill. kr i det vedtatte 1994-budsjettet. Dette gir en nominell vekst på 3,4 prosent. (Gul bok 1994-1995, s.37*).

MDs budsjett for 1995 planlegges brukt innenfor 19 resultatområder (jfr. St.prp. nr.1 1994-1995 MD, s.10), og forskningsinnsatsen er spredt på ulike områder. Den største delen av forskningsmidlene bevilges over forskningskapitlet (kap. 1410, Miljøvernforskning), men det bevilges også

betydelige deler gjennom Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren, samt gjennom Norsk Polarinstitutt.

Bevilgningene over forskningskapitlet omfatter tilskudd til basisbevilgninger og andre tilskudd til miljøforskningsinstituttene, forskningsprogrammer, rekrutteringsstipendier til kvinnelige miljøforskere og midler til forskningssamarbeid med EU.

Grunnbevilgningene - store omposteringer

I 1995 bevilger MD vel 181 mill. kr over forskningskapitlet (kap. 1410) mot 167 mill. kr i S III i 1994. Det gir en nominell vekst på 8,2 prosent. Mesteparten av denne veksten kommer gjennom økte basisbevilgninger til miljøforskningsinstituttene. Veksten på dette kapitlet er imidlertid ikke reell. En stor del av de økte midlene, nærmere 6 mill. kr, er en overføring fra kap. 1429 Riksantikvaren til kulturminneenheten i det nye miljøinstituttet Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning (NINA-NIKU). (St.prp. nr. 1 1994-1995 MD, s.105). Hensikten med overføringen er å få et klarere skille mellom forskning og forvaltning, samtidig som det medfører en høy grad av samordning av FoU kompetansen innenfor hele kulturminnesektoren. Videre er det fra og med 1995 overført husleietilskudd til NINA-NIKU på 4,9 mill. kr. Disse midlene var tidligere budsjettert under Direktoratet for naturforvaltning.

Stiftelsen, NINA-NIKU, ble etablert 01.09.94 gjennom en organisatorisk sammenslåing av Norsk institutt for naturforskning (NINA) og forskningsvirksomheten innen kulturminnevernet som er skilt ut fra Riksantikvaren. Forskningsstiftelsen er organisert i to enheter, en for naturforskning (NINA) og en for kulturminneforskning (NIKU).

I tillegg til NINA-NIKU omfatter miljøforskningsinstituttene Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR), Norsk institutt for luftforskning (NILU), Norsk institutt for vannforskning (NIVA) og Senter for jordfaglig miljøforskning (JORDFORSK). Grunnbevilgningene til disse er på samme nivå som i 1994.

Forskningsprogrammer m.m økes

Forskningsprogrammene innenfor MDs ansvarsområde (1410, post 51) administreres av Norges forskningsråd. Det bevilges i alt 63,5 mill. kr til dette formålet i 1995, en nominell økning på 5 prosent i forhold til S III 1994. Se for øvrig kap. 4.

Øvrige poster

Rekrutteringsstipendiene til kvinnelige miljøvernforskere tildeles av Norges forskningsråd. Se kap. 4.

I MDs budsjettforslag bevilges det 11,8 mill. kr til Miljøforskningsavtale Norge -EU. Bevilgningen skal dekke prosjektkostnader knyttet til norske forskningsmiljøers deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og fortrinnsvis Miljøforskningsprogrammet. Norges forskningsråd administrerer midlene som forøvrig må sees i sammenheng med midler avsatt til samme formål over KUFs budsjett, kap. 0288.

Bevilgninger utenom forskningskapitlet

Under Direktoratet for naturforvaltning (kap.1427, post 51) bevilges 8 mill. kr til tilskudd til FoU-virksomhet innen naturforvaltning. Denne posten er ny og er et resultat av tekniske endringer. For å synliggjøre bevilgningen til FoU-tiltak innen vilt- og fiskeforvaltning er 8 mill. kr foreslått overført internt fra post 11 (varer og tjenester) under samme kapittel. Tiltakene gjennomføres av NINA-NIKU og utgiftene refunderes over vilt- og fiskefondet.

MD foreslår at det bevilges 13,2 mill. kr i tilskudd til FoU-virksomhet innen kulturminneforvaltning over Riksantikvarens budsjett (kap. 1429, post 51). Bevilgningen er forutsatt å dekke nasjonale registrerings- og konserveringsoppgaver som utføres av NINA-NIKU.

Norsk Polarinstitut

I MDs budsjettforslag blir den samlede bevilgningen til Norsk Polarinstitut noe lavere i 1995 enn i foregående år. I alt bevilges 78,35 mill. kr i 1995, en nominell reduksjon på 0,4 prosent i forhold til vedtatt budsjett i 1994. Reduksjonen skyldes lavere lønnsutgifter og utgifter til store nyanskaffelser. (St.prp.nr.1 1994-1995 MD, s.154).

Norsk Polarinstitut ble etablert i Tromsø fra 01.01.94. Det har blitt etablert 15 nye stillinger i Tromsø. Selve flytteprosessen fra det nåværende hovedsete i Oslo til Tromsø starter i 1995. Det vil bli en gradvis fraflytting. I løpet av 1996 skal hovedadministrasjonen i Norsk Polarinstitut være på plass i Tromsø, mens den resterende virksomheten i Oslo vil opphøre innen 1998. Norsk Polarinstitut har også en avdeling på Svalbard.

Gjennom sin rolle i det nyopprettede Polarmiljøsentret i Tromsø skal Norsk Polarinstitut sammen med de øvrige senterdeltakerne ha en fram-tredende rolle i miljøvernforskning og forvaltningsrådgivning innen

Barentsregionsamarbeidet. De øvrige senterdeltakerne i det nyopprettede Polarmiljøsenderet er Statens kartverk, SFT, NINA, NILU og NIVA (Aquaplan). Alle instituttene er aksjeeiere i det nye Polarmiljøsenderet.

For 1995 vil det særlig bli lagt vekt på å styrke arbeidet med å utvikle avdelingen Ny-Ålesund på Svalbard til den sentrale polare forskningsstasjon i europeisk Arktis. Utvikling av kompetansesenter i tilknytning til Universitetet på Svalbard (UNIS) i Longyearbyen er startet, og vil følges videre opp i 1995.

Økologi i drivisen og forskning om miljøavgifter i næringskjeden i Arktis er to av de mest sentrale forskningsoppgaver for Norsk Polarinstitutt.

De siste publikasjoner fra Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning

Rapporter:

12/93 **Statsbudsjettet 1994**

En oversikt over bevilgningsforslag, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning

I denne rapporten gir vi en oversikt over forslaget til statsbudsjett for 1994 med hensyn til bevilgninger, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning. Analysen er foretatt med utgangspunkt i St.prp. nr. 1 (1993-94).

Rapporten belyser endringer i bevilgninger og prioriteringer innen forskning og høyere utdanning i forhold til forårets budsjett. Det er lagt vekt på å gjøre tallene sammenlignbare ved å korrigere for overføringer mellom ulike kapitler og poster. Omtale av nye tiltak og nye prinsipper og prioriteringer vies særlig oppmerksomhet.

Kr 70,-

13/93 Rolf Edvardsen:

Ungdoms utdannings- og yrkesplaner

Noen sentrale resultater fra en undersøkelse om 16- og 18-åringers utdannings- og yrkesplaner i 1991

Antallet studenter har økt raskt de siste årene. Er dette et resultat av økt arbeidsledighet blant unge, skyldes det tilbud om flere studieplasser, eller økende interesse for langvarige studier blant unge?

Årsakene vil være sammensatte. Denne rapporten betrakter de unges utdannings- og yrkesplaner og konkluderer med at en stadig større andel av de unge tar utdanning som fører til generell studiekompetanse. I tillegg har en stadig større andel av unge med studiekompetanse planer om høyere utdanning.

Rapporten viser også at det først og fremst er jentene som har økt sin interesse for langvarig utdanning. Hvis de følger opp sine planer vil mange yrker som f.eks. jurist og lege, bli kvinnedominerte i fremtiden.

Kr 80,-

14/93 Terje Næss:

Sosionomer og barnevernpedagoger: arbeidsoppgaver og kompetansebehov

De seneste 10-15 årene er det blitt iverksatt ulike utdanningspolitiske og organisasjonsmessige tiltak for å styrke kompetansen og bedre en vanskelig arbeidssituasjon ved sosialkontorene. I den senere tid er det dessuten blitt fokusert på saksbehandlingen i barnevernsaker. Fra mange hold hevdes det at disse sakene er spesielt kompetansekrevene og krever spesielle faglige og organisatoriske løsninger.

Denne rapporten belyser om det har lyktes å redusere avgangen og bedre arbeidssituasjonen ved sosialkontorene. Spesielt drøfte problemområder i barneverntjenesten utfra hvordan barnevernarbeiderne selv opplever sin arbeidssituasjon.

Rapporten er basert på en undersøkelse av sosionomer og barnevernpedagoger utdannet i 1985 og 1989, gjennomført av NAVFs utredningsinstitutt.

Kr 80,-

15/93 **Instituttkatalogen**

Katalog over forskningsenhetene

I forbindelse med FoU-statistikken har Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning bygget opp et register over institutter og institusjoner som utfører forskning og utviklingsarbeid (FoU), utenfor universiteter og høgskoler på den ene siden og næringslivet på den andre. Denne delen av det norske forskningssystemet omtales gjerne som instituttsektoren.

Utredningsinstituttet utgir nå for fjerde gang en katalog med oversikt over forskningsenhetene i instituttsektoren. Katalogen er en oppdatering av Utredningsinstituttets Rapport 17/91. Den inneholder nøkkelinformasjon om FoU-institutter og institusjoner med FoU. Den gir også en oversikt over muséer med FoU. Opplysningene er ajourført med hjelp fra institusjonene selv, og refererer seg i hovedsak til 1993.

Kr 110,-

16/93 Birgit Nedland og Håkon Bach:

FoU-ressurser i høyere utdanning

Utviklingen 1981-1991. Utgifter og personale

Rapporten viser utviklingen i FoU-ressursene i høyere utdanning i Norge i perioden 1981-1991. Materialet er hentet fra den nasjonale FoU-statistikken som utarbeides annet hvert år.

Inntil 1991 hadde Norges allmennvitenskapelige forskningsråd v/Utredningsinstituttet ansvaret for utarbeidelsen av statistikken for private læresteder og læresteder underlagt Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, mens læresteder under

Landbruksdepartementet var lagt til Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd. Fra og med 1991 er statistikkansvaret for hele universitets- og høyskolesektoren lagt til Utredningsinstituttet. Dette gjelder også sammenstillingen og koordineringen av den nasjonale FoU-statistikken som tidligere var lagt til Forskningsrådenes Statistikkutvalg under Forskningsrådenes samarbeidsutvalg (FSU)

Den første delen av rapporten legger hovedvekten på finansiering og utvikling i kostnadene. Den andre delen er konsentrert om forskerpersonalet.

Kr 70,-

* * *

1/94 Svein Kyvik og Mari Teigen:

Likestilling på universitetet

En undersøkelse av kvinnelige og mannlige forskere

Rapporten har tre siktemål. For det første å kartlegge kvinners og menns situasjon ved universitetene i begynnelsen av 1990-årene, både med hensyn til andel av totalt antall studenter og vitenskapelige ansatte, arbeidsvilkår og forskningsevne. For det andre å undersøke om forskjeller mellom menn og kvinner på dette området har endret seg i løpet av det siste tiåret. For det tredje å forsøke å forklare hvorfor det er forskjeller i publiseringsaktivitet mellom mannlige og kvinnelige universitetsforskere.

Kr 70,-

2/94 **Evaluering av Norsk institutt for naturforskning**

I forbindelse med evaluering av Norsk institutt for naturforskning - NINA - har Utredningsinstituttet utarbeidet et integrert evalueringsopplegg som også kan tilpasses for andre institutter. I dette opplegget er det tatt hensyn til ulike momenter:

- instituttet har flere formål
- de ulike sidene ved instituttets virksomhet må vurderes ut fra sine premisser
- instituttets organisasjon setter rammer for virksomheten som det er viktig å få belyst
- fagfellers og brukeres vurdering av instituttet og hvordan det bør utvikle seg
- overordnede, nasjonale prioriteringer og strukturer som instituttet må forholde seg til

Rapporten omfatter evaluering av NINAs vitenskapelige produksjon og oppdragsvirksomhet, en undersøkelse av brukernes vurdering av instituttet, en analyse av instituttets organisasjon, en bibliometrisk analyse samt Utredningsinstituttets vurderinger og sammenfatning. Organisasjonsanalysen og den bibliometriske analysen foreligger trykt i eget vedlegg til rapporten og kan fåes ved henvendelse til Utredningsinstituttet.

Kr 100,-

3/94 Hans Skoie:
Science Policy Studies in Norway

The main article in this report gives an overview of centers and groups working in what broadly might be called "science policy studies". The article also gives an account of significant developments in this area in the post-war period in Norway. In addition, the report includes a brief description of such activities at the Institute for Studies in Research and Higher Education, including a list of publications.

Kr 60,-

4/94 Ole-Jacob Skodvin og Svein Kyvik:
Forskning og annen faglig aktivitet i den regionale høgskolesektoren

Rapporten gir en oversikt over hva som foregår av forskning og andre faglige aktiviteter blant lærerpersonalet i den regionale høgskolesektoren. Spørsmål som står i fokus er i hovedsak relatert til *omfanget* av forskning, utviklingsarbeid, annet faglig arbeid, tidsbruk på ulike faglige aktiviteter, faglig kontakt, prosjektarbeid og publiseringsevne blant lærerpersonalet.

Den regionale høgskolesektoren omfatter i rapporten distriktshøgskoler, pedagogiske høgskoler, kommunal- og sosialhøgskoler, ingeniørhøgskoler (inklusive maritime høgskoler) og helsefaghøgskoler.

Kr 80,-

- 5/94 Ole Wiig og Werner Christie Mathisen:
Instituttsektoren - mangfold og utvikling
En studie med særlig vekt på perioden 1983-91

Siktemålet med rapporten er å gi et bilde av den delen av det norske FoU-systemet som kalles instituttsektoren. Sektorens målsetning og oppgaver, den institusjonelle sammenheng og FoU-ressursene belyses. Særlig vektlegges utviklingen i FoU-ressursene i perioden 1983-91. Fremstillingen er her i hovedsak basert på den norske FoU-statistikken, som utarbeides ved Utredningsinstituttet.

Kr 80,-

- 6/94 Clara Åse Arnesen og Bjørn Stensaker (red.):
Søkelys på økonomisk-administrativ utdanning
Studiekvalitet, kompetanseutnyttelse og arbeidsmarkedstilpassning

Denne rapporten sammenfatter noe av det arbeidet Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning har gjort de seneste årene vedrørende økonomisk-administrativ utdanning. Rapporten er organisert som en artikkelsamling hvor hver artikkel behandler ulike tema.

Temaer som tas opp i denne rapporten er blant annet; nyutdannede økonomers situasjon på arbeidsmarkedet, økonomers sektortilknytning på et arbeidsmarked i endring, nytten av grunnutdanningen i yrkesutøvelsen og en sammenfatning av de sakkyndiges vurderinger i evalueringen som nylig er foretatt av norsk økonomutdanning.

Kr 80,-

Annet:

Utdanning og arbeidsmarked 1994

Redaktører Nils Vibe og Thomas Nygaard

"Utdanning og arbeidsmarked" er en årlig rapport fra Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning skrevet med særlig tanke på å gi informasjon til utdanningsplanleggere, studie- og yrkesveiledere og andre rådgivere av ungdom.

Rapporten tar opp aktuelle spørsmål innen utdanning og arbeidsmarked og belyser disse. Resultater fra vitenskapelige undersøkelser utført ved instituttet danner grunnlaget for analysene.

Årets rapport ser bl.a. på ungdoms vei fram til høyere utdanning, hvilke forhold som forstyrrer studieprogresjonen, endringer i arbeidsmarkedstilknytning og jobbmulighetene ved avsluttet utdanning.

I anledning Utredningsinstituttets 25-års jubileum, inneholder årets rapport også et kritisk tilbakeblikk på de siste tiårenes utdanningspolitiske utvikling.

Kr 80,-

FoU-statistikk 1991. Forskning og utviklingsarbeid. Utgifter og personale

Dette er en tabellsamling som inneholder statistiske opplysninger om utgifter og personale i norsk forskning og utviklingsarbeid (FoU) i 1991. Publikasjonen omfatter hovedresultater og tabeller som viser FoU-innsatsen totalt, og for de tre utførende sektorer: Næringslivet, universitets- og høyskolesektoren og instituttsektoren. Materialet er i hovedsak innhentet ved hjelp av spørreskjemaer til de FoU-utførende enhetene. Det er også tatt med tabeller som viser utviklingen i ressursinnsatsen til FoU over tid.

De statistiske undersøkelser utføres hvert annet år og er basert på retningslinjer utformet av OECD. Data er publisert siden 1963.

Gratis

FoU-statistikk 1991

Dette er et informasjonsblad som gir en oversikt over hovedtrekk ved den norske FoU-innsatsen med anslag for 1993. En mer detaljert og omfattende presentasjon av tallmaterialet fra undersøkelsen i 1991 finnes i tabellsamlingen "FoU-statistikk 1991. Forskning og utviklingsarbeid. Utgifter og personale".

Gratis

R&D Statistics 1991-93

Engelsk versjon av informasjonsbladet "FoU-statistikk 1991".

Gratis

R&D-trends

Dette er et informasjonsblad fra Nordisk Industrifond som tematiserer ulike sider ved den nordiske FoU-virksomheten.

- No 1:1992: Nordic R&D Facing the Nineties
- No 2:1992: Science and Technology Indicators for the Nordic Countries.
- No 1:1994: R&D in the Nordic Countries 1991
- No 2:1994 Industrial structure and R&D in the Nordic countries

Gratis

Nordisk FoU-statistik för 1991 och statsbudgetanalys 1993

Nordisk Industrifond, NI rapport 7:1993.

Tabellsmalingen inneholder sammenlignende oversikter over forsknings- og utviklingsarbeidet i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige i 1991.

De data som inngår i tabellsamlingen er samlet inn av de ulike nasjonale organer, hvor Utredningsinstituttet er leverandør av det norske materialet.

Gratis

I tillegg foreligger gratis årsmelding med prosjektoversikt for 1993 samt komplett liste over instituttets publikasjoner.

Abonnement på samtlige rapporter gir 25 % rabatt.

Bestilling sendes:

Utredningsinstituttet for forskning og høyere utdanning

Munthes gate 29

0260 Oslo

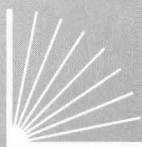
Telefon: 22 92 51 00

Telefax: 22 43 89 70

Statsbudsjettet 1995

I denne rapporten gir vi en oversikt over forslaget til statsbudsjett for 1995 med hensyn til bevilgninger, nye stillinger og prioriteringer som berører universiteter, høyskoler, forskningsråd og institusjoner med forskning. Analysen er foretatt med utgangspunkt i St.prp. nr. 1 (1994–95).

Rapporten belyser endringer i bevilgninger og prioriteringer innen forskning og høyere utdanning i forhold til fjorårets budsjett. Det er lagt vekt på å gjøre tallene sammenlignbare ved å korrigere for overføringer mellom ulike kapitler og poster. Omtale av nye tiltak og nye prinsipper og prioriteringer vies særlig oppmerksomhet.

Utredningsinstituttet

FOR FORSKNING OG HØYERE UTDANNING

Munthes gate 29, N-0260 Oslo. Tlf.: 22 92 51 00. Faks: 22 43 89 70

Institute for Studies
in Research and
Higher Education